UNITED STATES HOLOCAUST MEMORIAL MUSEUM

Ukrainian Museum-Archives of Cleveland
Displaced Persons Camp Periodicals Collection

Item in Public Domain or an Orphan Work:

The United States Holocaust Memorial Museum Library respects the copyright and intellectual property rights associated with the materials in its collection. According to the Library's knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work--or if you know who does--please contact the USHMM Library by phone at 202-479-9717, or by email at reference@ushmm.org.

Also available via libraria.ua.

Малий Школяр

The Little Pupil
Der kleine Schüler
Regensburg

НА ЧУЖИНІ

Реґенсбурґ, 14. лютого 1948 р.

Ціна примірника 4.— н. м.

МАЛИЙ ШКОЛЯР-ОДНОДНІВКА

ЗМІСТ:

	Стор.
У великій пошані та любові	1
Наш Покровитель	2
Митрополит до Української Молоді	3
Роман Завадович: **Посвята**	5
До Вас, Українські Школярі	6
Роман Купчинський: **Три моменти**	6
Роман Завадович: **Заповіт Владики**	8
Юліян Бескид: **Матусині очі**	9
Богдан Лепкий: **І в мене був свій рідний край**	11
Роман Завадович: **Різдво в таборі 1948 р.**	11
ПЛАСТОВА СТОРІНКА	
О. Богдан Ганушевський: **На першій стійці**	12
С. А.: **Ми сонця ясного діти**	14
„Кооператива «Пласт»" оголошення	16
„Хочу бути здоровий" оголошення	16
Р. Роляник: **Камінний горішок**	19

За редакцією: ЮЛІЯНА БЕСКИДА

Обкладинка: арт. маляра **Мирона Білинського**

Технічними засобами Видавничої С-ки „Українське Слово"

Накладом Української Народної Школи імени Митрополита Андрея Шептицького в Реґенсбурзі

МАЛИЙ ШКОЛЯР

ОДНОДНІВКА
Української Народної Школи
імени
Митрополита Андрея Шептицького
в Реґенсбурзі

У великій пошані та любові

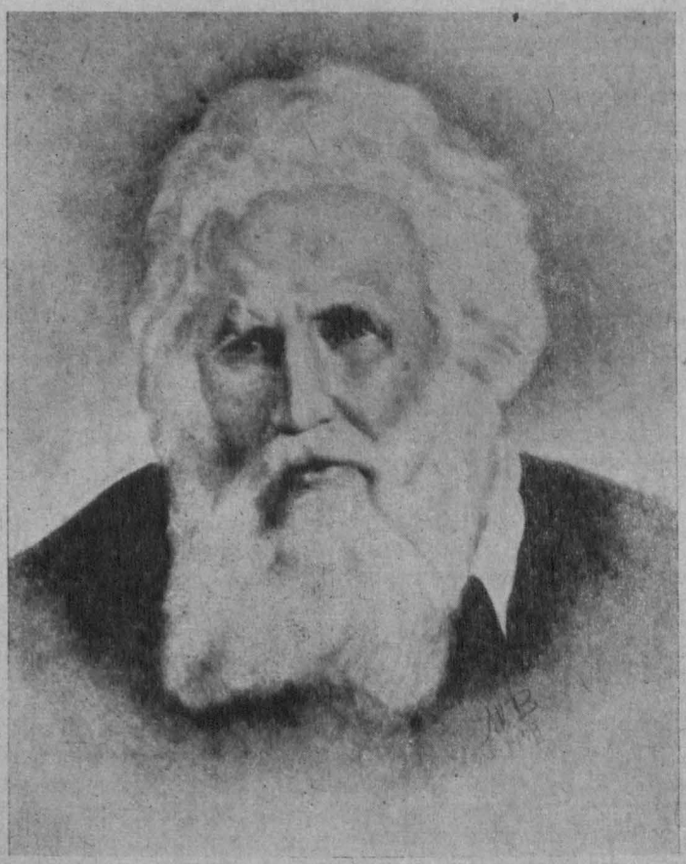

Князеві Української Церкви

УЧНІ

Української Народної Школи в Реґенсбурзі

Наш Покровитель

Життєвий Шлях Митрополита Андрея Шептицького.

Митрополит Андрей Шептицький походив з давнього українського боярсько-шляхетського роду, що виводиться ще з княжих часів.

Митрополит Андрей народився 29-го липня 1865. р. в селі Прилбичі коло Яворова в Галичині, у селі, що було власною посілістю Його батьків. При хресті дістав Митрополит три імена: Роман, Марія, Олександер.

В домі Шептицьких панувала атмосфера правдивої християнської побожности, зокрема великою побожністю відзначалася мати Митрополита. **Вся сім'я щодня спільно відмовляла щоденні молитви і часто всі приступали до св. Причастя.** Це виробило у малого Романа вже змалку побожність і вразливу душу.

Вдома вчили Романа запрошені домашні педагоги, а кілька предметів, зокрема релігії, вчила Його таки сама мати, що була дуже освічена жінка і мала великий вплив на формування духа й серця своїх дітей. Нічого дивного, що серед такої атмосфери зродився в молодого хлопця нахил і замилування до духовного стану. Вже як девятилітній хлопець на запитання, чим він буде, відповідав: „Буду священиком!"

Хоч малим багато хорував, то, проте, розвивався дуже добре фізично і духово, бо вже як шестилітній хлопець писав листи по-французьки. Нижчі гімназійні кляси вчився вдома і здавав їх як екстерніст у Львові. Вищі ж кляси гімназії скінчив як звичайний учень у Кракові і здав з відзначенням іспит зрілости 1883 р. (11.VI), тобто маючи 18 років.

По іспиті зрілости їде на один місяць до Венеції, а потім служить у війську при кавалерії як однорічний доброволець, при чому майже кожного дня слухає Служби Божої. У війську захорів він на шкарлятину, що водночас викликала у нього запалення суставів. Коли він видужав, звільнили його з війська. (Запалення суставів відновлялося в нього до кінця життя).

Вже підчас військової служби вписався на правничий факультет у Кракові, а після звільнення з війська перенісся до Вроцлаву (Бресляву), де продовжував студії права, але водночас уже й тоді слухав деяких теологічних викладів, особливо у проф. д-ра Леммера. По двох семестрах повернувся до Кракова, де промувався на д-ра права 1888 р. (19.V.), тобто у 23. році життя.

В часі правничих студій дозріли остаточно в душі молодця Романа два важні рішення, дві постанови, що були переломові в його житті і зробили його тим, чим він став — Митрополитом Андреєм Шептицьким. Перше рішення — повернутися зовсім до нації і віри своїх предків, тобто до української народности і до східнього унійного обряду, а друге рішення — вступити до манастиря не латинського, а греко-католицького, до Чину св. Василія, який саме тоді реорганізували Ісусовці (Єзуїти).

Ґрунт під перше рішення підготовила домашня традиція, родоводи, в яких розчитувався Роман та відкривав своє походження і своїх предків, як теж деякі оповідання батька. Взагалі для цього була відповідна атмосфера в домі Шептицьких у цілій низці портретів на стінах визначних предків — українських митрополитів та архімандритів з роду Шептицьких, що немов шептали до молодого Романа: „Ти один з наших, Ти наша кров, вернися до релігії своїх батьків! Іди до свого, твоїми предками ще не так давно покиненого народу, винагороди йому зроблену кривду і стань його провідником!"

І молодий нащадок роду Шептицьких послухав тих підшептів; українська кров у ньому перемогла.

В 1887. р. в часі правничих студій поїхав до Киева, де нав'язав звязки з українською громадою. Золотоверхий Київ зо своїми церквами і манастирями та розмови з українцями зробили на нього велике враження та остаточно вирішили постанову.

Побожне виховання змалку, а також великий вплив матері вирощували в його душі задум вступити до манастиря. В тому напрямі піддержував його і Папа Лев XIII., у якого Роман був на авдієнції в часі своєї другої поїздки до Риму, на закінчення правничих студій 1888. р. Коли він у розмові сказав Папі, що хоче вступити до Чину Василіян, Папа притиснув його до своїх грудей та напімнув видержати у своєму рішенні, бо Чин св. Василія на Сході має виконати велику місію.

У боярсько-лицарських родах, до яких належав і рід Шептицьких, була жива традиція — служити свому народові мечем або хрестом. Молодий Роман Шептицький вибрав другу можливість — служити хрестом.

1888. р. вступає д-р права Роман Шептицький до манастиря Василіян у Добромилі і дістає як чернець ім'я Андрей. Найближчого року складає свої чернечі обіти і **студіює теологію у Кракові в колегії Єзуїтів, які саме тоді реформували Чин св. Василія.** Закінчує студії двома докторатами — філософії і теології, а перемиський єпископ Пелеш висвятив його на священика 1892. р.

В манастирі ЧСВВ виконує він різні відповідальні уряди, а саме стає в Добромилі поучником для новіціяту і професором різних наук, зокрема професором грецької мови, далі заступником ігумена, бібліотекарем і ректором манастирської церкви.

1896. р. покликують брата Андрея на ігумена львівського манастиря св. Онуфрія, а по трьох роках (1899) на станиславівського Єпископа. Та вже в рік потім, бо 1900. р., по смерті львівського митрополита Куїловського, на львівського митрополита.

Саме тоді митрополичий престіл у Львові потребував міцної індивідуальности, **бо ще 1888. р. Папа Лев XIII. рішив був львівську митрополію піднести до патріярхату і прилучити до нього всі краї, що належали до Австрії,** з українським населенням, особливо Карпатську Україну. Правда, Папа того не здійснив через протест мадярського

примаса, та, проте відомим було, що Папа прив'язував до львівської митрополії дуже велику вагу. Тоді то українські посли до віденського парляменту, а саме перемиський єпископ Чехович і д-р Євген Олесницький висунули кандидатуру графа Андрея Шептицького як найвідповіднішу — і її прийнято.

Львівська митрополія, правда, патріярхатом не стала, **але її новий митрополит став Патріярхом Української Церкви в душах усіх українців і своїм впливом та діянням вийшов далеко поза межі своєї митрополії.**

Всевишній Бог поблагословив Нашого Митрополита Андрея довгим життям: майже 80 літ прожив Він між нами, в цьому 52 роки як священик, а 45 літ як архієрей і Князь Церкви. За той час довершив Він стільки великих і славних діл для нашого народу, що пам'ять про Нього як Великого Митрополита і Батька Народу буде жити між нами „з рода в род"!

Він передовсім як ревний священик і Архієрей дбав про свій народ, нічого не жалів, ні труду, ні гроша, а за 45 літ Свого Владицтва учинив нас модерною християнсько-католицькою нацією, яка — як рівна з рівними — може засісти в ряді всіх інших католицьких націй світу. Долею історії ми поділені на два віроісповідання: православних католиків: Митрополит Андрей багато зробив в цьому напрямі, щоб поєднати ці обі наші Церкви в одну, так, що цілком справедливо вже сьогодні історики називають Його Апостолом з'єдинення Українського Народу.

Також на полі національно-політичному, культурному, економічному (господарському) — Митрополит Андрей полишив печать Свойого Духа. Згадаємо, от хочби, Його боротьбу як посла у Львівському Соймі та Віденському Парляменті за австрійських часів, де Він з цілою енергією українського патріота і фактичного провідника боровся за права Українського Народу. В 1906 р. Він зорганізував славну Прощу українців до св. Землі. Ця Проща, в якій брало участь ок. 600 громадян принесла нам розголос у цілому світі, як примірної християнської нації. Участь в цій Прощі брав теж Достойний Катехит нашої школи в Реґенсбурзі **о. П. Шпилька**, як член митрополичого хору.

Митрополит Андрей оснував в 1913 р., у Львові „Український Національний Музей", а по Першій Світовій Війні український шпиталь „Народню Лічницю", в 1928 р. високу духовну школу „Богословську Академію" і багато інших.

Пам'ятним Святом **„Українська Молодь Христові"** в 1933 р. передав Митрополит найдорощий свій скарб — українську молодь на Службу і під опіку Христу-Цареві. Відбираючи тоді під Св. Юром у Львові дефіляду від 100 тисяч наших юнаків і юначок — Митрополит Андрей благословив їх на життєвий шлях!...

Це благословенство нашого Князя Церкви сплило тоді і на нас. І хоч 1. листопада 1944 р. Він відійшов від нас на віки — то сьогодні ми вже не самі. **Принимаючи нині Його за ПАТРОНА нашої школи на чужині — ми певні, що Його Дух і благословенство все буде витати над нами, буде нас вести і благословити в усіх наших думках, словах і ділах — аж заведе нас у „КРАЙ СВЯТИЙ, У МИР ХРЕЩЕНИЙ" — НА НАШУ ЛЮБУ І ВІЛЬНУ УКРАЇНУ.**

С. С.

Митрополит до Української Молоді

Продовж усього свого життя Митрополит Андрей Шептицький був Приятелем української молоді. Він — наче батько піклувався всіми українськими дітьми. Він учив їх, як вони мають жити і працювати, щоб Богові славу, і Рідному Народові чести придбати, а коли треба було, то Він щедрою рукою підпомагав українську молодь.

Кожна українська дитина мріяла про те, щоб хоч один раз у житті глянути на Любого Архієрея, на цього Великого сина України, що живе на Свято-Юрській Горі, щоб хоч одним пальцем доторкнутись Його священних риз, хоч одно слово почути з Його батьківських уст та одержати благословення з Його добречих рук.

Але, коли в 1939 році большевики загарбали землі західної України — Галичину, вони вживали всіх способів, щоб українську молодь відділити від впливу Церкви та вирвати з-під опіки Великого Митрополита. Вони намагалися віру в Бога заступити ідолопоклоном „за батька Сталіна", а на місце Церкви та християнських організацій поставили червоні безбожники „жовтенят", „піонерів", „комсомолів" і т. д. Ціль большевиків була ясна: — Учинити з української ідейної молоді своїх яничарів-зрадників Святої Прадідної Віри, і цим виховати завзятих ворогів Батьківщини. **Тому Митрополит Андрей Шептицький, як справжний Батько,** написав з кінцем 1939 року своє **„Послання"** до української молоді, що сталося найкращим дороговказом **„завіщанням, останньою наукою, проханням і щирим батьківським благословенням для всієї української молоді.**

МИР ВАМ І БЛАГОДАТЬ!

Горнетеся до всякого роду шкіл, користаючи з того, що навчання безплатне. Добре робите, що дбаєте про освіту і знання. Бо після християнської праведности та Божої благодаті знання є найбільшою силою, якою людина може розпоряджати. В освіті йде про одне: щоб знання було правдивим знанням, щоб відносилося лише до правди, а не було неправдою, брехнею. Бо як правдиве знання є силою людини, так і фальшиве знання, оперте на неправді, є для чоловіка правдивою недугою, каліцтвом та нещастям на ціле життя. А що людська природа є зіпсута, що пристрасті чоловіка тягнуть до злого, що розумові трудно доходити до правдивої і неложної правди, то і треба Вам тієї Божої Мудрости, що вміє розрізнити щире золото від фальшивого і в множестві подаваних людьми відомостей вибрати ті, які чоловікові потрібні і хосенні, а оминати ті,

які йому наносять шкоду. Нехай же провідним світлом Вашої праці в школах буде передусім — випросити з неба той прецінний Божий дар, яким є Мудрість.

У кожній школі зачинають християни науку від молитви: і Ви так само робите. Про що ж просимо перед наукою? Про Божу Мудрість, про той неоцінений дар, що нам Всевишній обіцяв просячим дати. Божа Мудрість — це найкраща і найцінніша прикмета людського ума. Вона є причиною, що й дитина мудра умом вище стоїть, ніж неодин чоловік, що береться інших учити. Така дитина може не має всіх відомостей, які він посідає, але якщо він Божої Мудрости не має, то дитина перевищає його цею світлою, ясною та могутньою прикметою ума, яка ставить її вище його інтелектуальним, умовим життям. Сила ума і його світло не в тому, щоб знати багато подробиць, але, щоб добре, глибоко знати те, що знається, бути якнайбільше віддаленим від помилок і обманів та мати якнайправильніші поняття про загальні питання, обнимаючи може й мільйони подробиць, в які умові не можна, або й не варта входити. Так більше знає про нашу землицю той, хто знає, що вона є кулею і обертається довкола сонця, ніж той, хто того не знає, але за те — хочби на цілому моргові порахував усі травинки і їх корінчики. — Тому прикладайтеся до прохання про **Божу Мудрість,** щоденно до неба руки витягайте та повторюйте: **„Боже Предвічний, зішли на мене з високого неба Твою св. Мудрість, просвіти нею мій ум, нехай Божа Мудрість поведе мене дорогами правди, нехай стереже мене від ложі і обману! Прошу про це через хрестну смерть Ісуса, через Непорочне Зачаття Преч. Діви Марії. Прошу Тебе, Христе Боже, про той цінний дар! Ти обіцяв його через Ап. Якова всім, що будуть про нього просити. Хочу бути першим між тими, що будуть просити. Сповни Свою обітницю. Предвічний Боже, і вислухай покірну християнську молитву".**

Поручаю Вам також дуже й дуже, Дорогі Діти, часте принимання св. Тайн. В школах не будуть Вам того пригадувати; самі пам'ятайте про це. **Св. Евхаристія — це обильне джерело всяких Божих ласк, —** черпайте з нього для себе, родителів, рідні, свого села і Батьківщини. В св. Евхаристії приходить сам Ісус Христос до Вас, Божий Син хоче у Вас гостити. Тоді просвічує Вашу Душу, очищує її з усякої плями гріха і пристрасти та наповняє її Божими дарами. Днина, в якій чоловік приступає до св. Причастя, є святою, великою дниною. Пам'ятайте тільки, що треба до св. Причастя приступати з чистою совістю, тобто, що чоловік перед св. Причастям мусить знати про себе, що від останньої сповіді не образив Бога ніяким тяжким гріхом. Хто того свідомий, той може приступати до св. Причастя і без сповіді, в тиждень, у місяць після сповіді. Очевидно, мусить до св. Причастя добре приготовлятися, себто мусить бути натще і приступати до Ісуса Христа не для людського ока, не зі звичаю, не тому, що інші так роблять, а тільки тому, щоб приступати до Ісуса Христа, щоб придбати Його св. ласку. Священик каже: „Зі страхом Божим і любов'ю", тобто в дусі покаяння за всі свої гріхи і в дусі любови до Ісуса Христа Бога. Пам'ятайте, Діти, що це страшний гріх приступати до св. Причастя в Божій неласці, з тяжким гріхом на совісті. Святотатство Причастя — це повторення гріха Юди Іскаріота. Як Юда приступав до Ісуса Христа і в Гетсеманському Городі цілував Його, а в серці мав зраду, бо поцілунком показував Христа Його ворогам, так і грішник приступає до Ісуса Христа, віддає Йому неначе поцілунок, той знак любови, яким є св. Причастя, а в душі зневажає Його та віддає Його пекольним силам, до яких належить душа, позбавлена Божої благодаті. Хай Бог Всевишній стереже Вас, Дорогі Діти, перед тим страшним гріхом, що веде душу в пропасті всіх гріхів, таких, про які чоловік навіть не має поняття.

Стережіться гріха проти св. Віри, тримайтеся св. Церкви. Як зрада проти Батьківщини, так і зрада св. Церкви, нашої Матери, що від дитинства до гробу веде нас і в кожній потребі подає помічну руку, є мерзенним злочином. Пам'ятайте, що Бог дав Вам ту велику ласку належати до Св. Католицької Вселенської Церкви. Любіть її, будьте їй вірні, самі старайтеся, щоб знати науку катихизму, щоб не опускати щоденних молитов, щоб часто приступати до св. Причастя, а коли вже не можна інакше, то бодай 4 рази до року. Дбайте про те, щоб читати побожні книжки; Ви старші для молодших братчиків і сестричок будьте вчителями, наставляйте їх на праведну дорогу, вчіть релігії, читайте також побожні книжки і родичам і чужим, що про те не пам'ятали б без Вас. Намовляйте батьків, щоб щоденні молитви в хаті рано й ввечір, а бодай раз у день, спільно відчитували, або й співали на-голос, із молитвослова. Коли потрапите батьків до того намовити, будете мати велику заслугу, а цілій родині зробите велике добродійство. Звичай спільно молитися — це дуже святий, дуже християнський і дуже важний звичай. Він є причиною, що Бог благословить такі родини; Христос з ними неначе живе та власною рукою веде дорогами християнського життя. — Ви, Дорогі Діти, будьте добрі та це моє письмо перепишіть собі і пригадайте його собі від часу до часу та пригадайте ті правди й іншим дітям. Цим письмом, Дорогі діти, хочу з Вами розпращатися, бо не знаю, чи мені Бог дозволить працювати для Вас і за Вас молитися. Нехай це моє письмо буде для Вас неначе моїм завіщанням, останньою наукою, проханням і щирим батьківським благословенням.

Благодать Господа нашого Ісуса Христа, і любов Бога й Отця, і Причастя Святого Духа нехай буде з усіми Вами — Амінь!

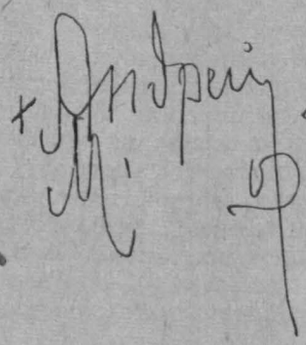

Роман Завадович

ПОСВЯТА

Як любить квітка сонце, так палко, з сил усіх
Кохають добрі діти добродіїв своїх.

За щиру їх прихильність, за ласку і опіку
Пошану і подяку приносять їм велику...

І славлять їх великі заслуги та діла
І шлють за них молитви до Божого стола.

І нас, дітей та молодь — надію України
Чиєсь любило серце, ласкаве, голубине...

І пестило і гріло, неначе сонце те,
Що ходить по блакиті осяйне, золоте.

То серце незабутнє, гаряче і велике
Шептицького Андрея, преславного Владики.

З святого храму Юра, з владичої гори
До себе часто кликав громаду дітвори...

І гладив ясні чола, волосся русі жмутки,
Про все дітей питався, про радість і про смутки.

Дививсь в сирітські очі, що в них сльоза блистить,
Шептав слова потіхи: „Не плач, дитино, цить!"

І всіх прибитих горем — сирітку і каліку
Владика милосерний приймав в свою опіку.

Тепер Він вже у Бога, в небесному дворі,
Він з неба помагає бездомній дітворі.

Його пресвітлу пам'ять ми вдячністю вінчаєм,
Опікуном і батьком Його ми обираєм.

Від нині нашій школі даєм Його ім'я,
Нехай нас загріває до пильности щодня.

Нехай нам все здається, що Він живе між нами,
Що гладить наші личка ласкавими руками.

Ми вірим, що в чужому далекому краю
Він прийме нас в опіку прабатьківську свою...

Що дасть нам ще дожити Святої Перемоги,
І з радістю у рідні вернутися пороги.

В гостині у Князя Церкви

Прийдіть до мене, а я потішу вас...

До Вас, Українські Школярі

Нам припала велика честь вітати Вас, Українські Школярі, в дні нашого спільного торжества надання патронату нашій школі під іменем Великого Сина України, Митрополита Андрея Шептицького.

Цей світлий день у житті нашої школи стався для нас і наших школярів важливою подією. Наша Українська Народна Школа в Реґенсбурзі, присвячена пам'яті одного з найкращих Синів України, Митрополита Андрея Шептицького, має стати символом того, про що проповідував наш Великий Учитель, наш Приятель і Духовий Батько всеї української Нації.

Він учив нас свято виконувати наші обов'язки, пильно вчитися, ревно працювати та чесно жити в славу нашої Батьківщини.

А коли ми сьогодні тут на чужині все те маємо, про що мріють мільйони українських дітей-школярів на наших Рідних Землях, коли ми користуємося свободою та можемо безпечно і спокійно вчитися і виховуватися в такому дусі, який є для добра й величі нашої поневоленої та зруйнованої Батьківщини — ми торжественно прирікаємо — всі на нас покладені обов'язки, як на школярів, так і на виховників-учителів, совісно, чесно, а коли треба, то й з посвятою виконувати у велич і в краще майбутнє нашої Матери України.

Юрій Теодорович
Управитель школи

Роман Купчинський

ТРИ МОМЕНТИ

ПІДЛИССЯ

Підлисся. Відоме всім село в Золочівщині. Там уродився Маркіян Шашкевич у домі свого діда Авдиковського, і потім оспівав те село:

„Там ти скаже дуб старенький,
І один, і другий,
Як я жив там ще маленький,
Без журби, без туги..."

Маленьким хлопцем, „без журби, без туги", заїздив і я до свого вуйка, пароха Підлисся, о. Льва Тарнавського. Не знав я ще тоді про Шашкевича, але добре знав обидва дуби, і того, що „воду тягне", і того, що над брамою хилився, і „соснину, всяку деревину", що вінком окружала старе, привітне попівство.

Одного дня сказали мені вдома, що завтра поїдемо до Підлисся, бо там приїзджає митрополит.

І ми поїхали.

В Підлиссі, на подвір'ї, як у вулику. Жінки і дівчата з села шурують, миють, тріпають, а по кімнатах попівства, то вже таке, що й не показуйся. Там і меблі переставляють, і підлогу чистять, і вікна вже втретє миють.

Нас, малих зразу до шпихліра закватирували, з чого ми незвичайно раді, бо шпихлір просторий, і волі вдвоє більше, як у хаті.

На подвір'ї, в возівні велика річ твориться. Там Яценів Петро дошки ріже, примірює, збиває цвяхами, а все те з такою набожною міною, що аж страшно його спитати, що він таке робить.

Вкінці не стає терпцю:

— Петре, що то таке буде?

— Не бачиш, ліжко!

— А чого ж воно таке довге?

Петро вважає, що прийшов час відірватися на хвилину від роботи. Випростовується, дивиться на нас, малих, легковажним оком, які ви — мовляв — дурачки, і каже:

— Бо для митрополіти.

І тоді я набрав справжнього страху перед ніколи ще небаченим церковним достойником. Який то він десь грізний, коли такий великий, що аж йому ліжко роблять.

Унесли те ліжко частинами в кімнату і там щойно Петро збив його до купи. І сінник відповідний на те прийшов. А ми великим дивом дивувалися і ходили біля того ліжка та все малими кроками мірили. Вже наші батьки видавалися нам високими, а де-де їм до того; вони не митрополити.

Цілу ніч я спати не міг. Щораз уставав та дивився крізь щілини дощок у шпихлірі, чи не світає. Цікавість, помішана зі страхом, багато привабливіша. Над'їде — думав я собі, — а я сховаюся в порічках коло дуба і з-поза плота бачитиму його, а він мене ні.

На світанку виправляв я бандерію до Ожидова. Хлопці (на жаль багато старші від мене!) сиділи на конях, повбирані в шапки з биндами та квітами, а коні позакосичувані, як дівчата на празник.

Довго треба було ждати на приїзд, а може й не так довго, як мені з нетерплячки здавалося. Сільський хор під проводом місцевого вчителя не мав часу нетерпеливитись, бо ввесь час мав заняття: то переставлявся, то голоси пробував, то відкашлював, то вдесяте вислухував дириґентських вказівок.

Довкола церкви, попри дорогу, на подвір'ї приходства — море народу. Хвилює, гаморить.

Ударили дзвони. Далеко, на дорозі знялася курява.

Їде!..

Те одно слово, не знати ким вимовлене, пішло понад головами юрби, як хвиля вітру.

І враз затихло все, прикипіло до місця. Тільки я, та ще пару моїх однолітків шугнули в порічки коло дуба.

На подвір'я приходства вкотився повіз, запряжений у найкращі в околиці коні.

Але не до коней мені, ні до бандерії тепер.

На повозі — митрополит!

Але де він? Де той грізний дотойник, що мені в сні ввижався, ввесь у золоті?!...

Хіба це той молодий священик, у скромній чорній рясі, що до всіх привітно всміхався і так ласкаво рукою махав?!...

Може митрополит не приїхав!?

Але люди кричать „Слава", але дзвони бють, а хор грянув пісню привітальну, що й оклики і дзвони заглушила...

Я осторожно виліз із-за плота і підійшов ближче.

Розпитав я і допевнився врешті, що це саме митрополит, і мені малому аж дивно стало, що він так звичайно, так якось добре розмовляє, що ніхто не боїться його, а навпаки всі горнуться до нього ближче, раді бодай словечком замінятися з ним.

А по обіді, під кріслатим каштаном, на городці, митрополит слухав хорів, приймав делегації, розмовляв з людьми, випитував дітей.

Сам не знаю чому, але мене якась дивна сила тягнула чимраз ближче й ближче, і врешті я знайшовся біля його колін.

— Як ти називаєшся? — спитав.

І я відповів, не заікнувшись, так, як би відповів кожному добре знайомому.

— А ти вже ходиш до школи?

— До другої кляси.

— То ти вже знаєш трохи катехизм?!

Думаю, що мій батько, коли почув запит, напевно більше настрашився, як я. Бо мені ні трохи не було страшно. Коли чогось не знатиму, то митрополит скаже мені. Адже від нього така якась дивна ласкавість б'є...

А вечером, як тіні підлиського саду затопили приходство, і в вікнах погасли світла, я закрався під хату, поглянути, чи не замале ліжко для митрополита.

Адже, як я стояв біля нього в городці, то був йому саме до колін...

Декілька років пізніше пізнав я, що не тільки діти, але й багато дорослих сягало митрополитові Андреєві... до колін.

КИЇВ

1921 рік. Я був тоді у Києві і зайшов оглянути стару нашу святиню — Софійський Собор. Коли ввійдеш у неї — стають коло тебе віки, як старші браття церковні. І ходять з тобою по цілому храмі, і розказують радісну і сумну, але велику бувальщину. Ненарушима стіна тягне до себе нетлінною красою своїх мозаїк та чудом свого існування. Це ж не денебудь на заході, а тут — на широкому шляху сходозаходу — встояла вона до нині.

Задивлений у красу, заслуханий у гомін віків, не помітив я, що хтось до мене підійшов.

— Вибачте! — роздався чийсь голос і я прокинувся з задуми.

Передо мною стояв старенький, низький ростом священик, з довгою сивою бородою і срібним волоссям на голові.

— Ви галичанин?! — спитав мене.

— Так, отче.

— О, то добре. Я — протоієрей Липківський, митрополит Української Автокефальної Церкви.

— Дуже мені приємно пізнати вас. Багато чув про вас, але досі не мав чести пізнати.

Ми розбалакались. Про умови, серед яких приходиться працювати духовенству в Україні, про переслідування, розстріли, заслання, про труднощі автокефальних владик і таке інше.

Серед розмови ми обходили Софію і митрополит Липківський поясняв то одно то друге. Так і видко було, що знав собор у всіх подробицях.

Ми спинилися біля ненарушимої стіни.

— Віки ішли, стіни наших святинь падали, а вона стояла і стоїть! — сказав я.

— Так є і люди в нашій історії, — відповів митрополит Липківський. — Ніяка буря їх не звалить. І в нашій церкві такі є. Перший київський митрополит Іларіон, Іван Вишенський, Могила, Андрей...

— Котрий Андрей?

— Митрополит Андрей Шептицький.

А хвилину помовчавши:

— Нам, автокефальним, закидають, що ми самосвяти. Як ви гадаєте, чи митрополит Андрей нас автокефальних єпископів висвятить?

— На католицьких?

— Ні, на автокефальних!

— Думаю, що не може. Адже він греко-католицький митрополит!?

— Але в першу чергу він наш патріярх. Ми його вважаємо за найвищого українського духовника. І що не кажіть, якби нам тільки дібратися до нього, то поблагословив би...

Не дібрався митрополит Липківський до митрополита Шептицького; помер десь на засланні. Але тепер, там — у засвітах напевно підійшов до патріярха української Церкви і просив у нього благословенства.

І напевно митрополит Андрей своє благословенство дав.

РИМ

Ватикан. Українські паломники, зібрані в синьозолотій залі принять, ждуть на авдієнцію папи. Єпископ Іван Бучко, тоді ректор малої семинарії, уставляє всіх у підкову, подає останні вказівки. Якийсь молодий римський архиепископ переходить швидким кроком довкола і оглядає, чи все в порядку. За хвилину, за дві відчиняться бічні двері і паломники побачать найвищого католицького достойника, наслідника св. Петра — першого керманича церковного корабля.

Нараз на сходах стукіт дерева об камінь, притишені голоси — і в залю входить на палицях митрополит Андрей. З ним два наші духовники, що помагали митрополитові вийти хворими ногами на третій поверх.

Паломники розступаються, пропускаючи наперед імпозантну постать, цілу в чорному, тільки біла борода сріблом сяє на чорній рясі, і волосся сніжним ореолом околює високе, порізане скибами дум чоло. Постать у чорному важко ступає, підпираючись кулями, підходить до папського стільця, що одинокий стоїть під амарантовим бальдахимом, і стає з боку біля нього.

Дзвін! Раз, другий, третій. Все завмирає в ожиданні. Але очі біжать від дверей, звідки має вийти папа до місця, де стоїть митрополит Андрей. Історична, незабутня хвилина. Ось за мо-

мент стрінуться два духовні мужі: голова католицької Церкви і митрополит Андрей. Навіть не кардинал, звичайний архиєпископ, яких стільки в світі, яких немало в Римі. Але Андрея Шептицького між ними нема. Це відчувають паломники і їм приємно, і вони горді на свого митрополита, на отого чорного монаха зі срібною бородою.

Відчиняються двері. З витягненими шаблями входить папська ґвардія і уставляється по обидвох боках папського стільця, потім знову той сам молодий авхиєпископ з двома питомцями.

Щойно тоді повільною ходою, сам один, входить у залю папа Пій XI. Всі паломники давно навколішках, митрополит Андрей похилений велет на кулях. Папа хвилину пристає, обкидає оком приявних і спиняє свій зір на митрополитові. Підходить до нього і вітається. Митрополит схиляє срібну голову перед маєстатом вселенського патріярха, а папа обіймає велитенську постать наслідника митрополита Ісидора та Венямина Рутського.

А цілий український народ додає і додавати буде ще імена: Іларіона, Івана Вишенського, Могили.

Папа обходить довкола, де-не-де спиняється коло когось із паломників, питається єпископа Бучка, хто це такий, і йде повільним кроком далі.

А скінчивши обхід, підходить знову до митрополита Андрея і каже принести для нього фотель.

Небувала річ на збірних авдієнціях. Правда, назверх це викликане хворобою митрополита, але для паломників — ні. Для них митрополит Андрей гідний такого місця і без хвороби.

Чи тільки для них?...

Роман Завадович

Заповіт Владики

Є у Львові зелена гора,
Її знає уся дітвора —
Там на церкві на сірому мурі
Списом змія пронизує Юрій.

А над ним золотисті хрести,
Задивившись у даль з висоти,
Простягають рамена, мов крила,
Понад городом Льва і Данила.

На горі тій жив архієрей,
Незабутній Князь Церкви Андрей,
Для народу і віри трудився,
За свій нарід там Богу молився:

„Творче світу, Спасителю мій,
Поможи Батьківщині моїй,
Дай Їй силу кайдани зламати,
Що скували Її супостати.

Україно, Вітчизно моя!
Все що маю, даю Тобі я:
І майно, і знання, і всі сили,
Щоб Тобі на добро послужили.

Щоб Ти стала міцна, як давно,
Щоб Твій нарід з'єднався в одно
У братерській любові і згоді —
Лиш тоді встане сила в народі."

І поклав Йому Бог в груди дар:
Жар любови і мужности жар,
Щоб любов'ю бездольних зогріти
І відважно неправду зустріти.

Проти кривди за людські права
Він підносив відважні слова,
Заступав непохитно і щиро
Свій народ, свою церкву і віру.

Скільки втер удовинних Він сліз,
Скільки радости хворим приніс,
Скільки круглих сиріт і убогих
Користали з його допомоги!

Сиротинці, музеї, церкви!
Як змоглиби промовити ви,
То прославили б словом великим
Щедру руку Андрея-Владики.

Серед гуку гармат, серед бур
Він стояв непохитно, як мур,
Не скорили Його небезпеки,
Ні тюрма, ні заслання далеке.

Як Мойсей крізь пустині, моря,
Вів свій нарід до Бога-Царя
Поміж піски, провалля і скали,
Там, де вічні горять ідеали.

Є у Львові зелена гора,
Її знає уся дітвора —
Там усе ще на сірому мурі
Списом змія пронизує Юрій.

Та Владики в живих вже нема,
Над Ним вічність царює німа,
Що від мертвих живих відділила —
Ангел смерти підносить там крила...

Сиротіє святиня пуста,
І сумує народ-сирота
І шепоче молитву за Того,
Що носив в собі душу святого.

Та священний Його заповіт,
Мов стіна нерушима стоїть,
І ніяка його завірюха
Нам не вирве із серця і з духа!

Ми усі — і дорослі й малі
На своїй і нерідній землі
Його слово, величне, крилате,
Будем в серці довічно ховати.

Він не вмер — Він між нами іде,
Він нас шляхом тернистим веде
Крізь холодні пустинь заметілі
До мети, до великої цілі.

Піднесімо серця до гори,
Хай замають, мов ті прапори,
Хай наллються новою снагою —
Віщий Духу! Веди! Ми з Тобою!

ЮЛІЯН БЕСКИД

Матусині очі

Павлусь біг до школи та лише теленькав своєю дерев'яною торбиною. Спішно йому було між своїх друзів-школяриків.

Та коби він був знав...

Шкільні діти теж не знали. А ці вояки викликали вчителя на подвір'я і потім казали всім дітям трійками станути на дорозі. А далі казали маршувати.

Подобалось це дітям, бо вони думали, що в малу війну іграться будуть. Може в лісі за селом або десь коло міста...

— Але чому пана вчителя нема з нами? — думали діти та спокійно йшли рівною лавою. А спереду, по боках і за дітьми йшли вояки.

Першу ніч ночували діти під якоюсь клунею, далеко серед чужого поля. І вояки сердилися, коли деяка дитина плакала. А високо по небі їздили довгі вогняні мечі, перехрещувалися білими раменами та здовж і поперек рисували світляні дороги. Десь далеко гриміли гармати, і вся земля тряслася від того. Це так було, наче б якийсь велетень тяженним молотом ударяв у тверду грудь землі.

Не спали діти, довго не могли заснути, твердо було на долівці й зимний вітер віяв зі двору. Ще й лячно було дуже, зі страху та зимна дерев'яніли руки й ноги.

А мама прийшла та м'яким, теплим татовим кожухом накрила Павлуся...

Але чиїсь тверді руки штовхнули хлопчину за рамена, і коли Павлусь пробудився, він побачив, що вояк чоботом торкає його в бік і сердито жене всіх дітей знову на дорогу. А десь уже недалеко, наче за першою горою дудоніли важкі вози та грали гармати. Від того ще дужче сердилися вояки та лайливими словами принаглювали школяриків до швидшої ходи.

Тою самою дорогою гнали теж інші вояки полонених. А одного, що був дуже блідий і тільки очі в його світилися від гарячки, підвели вояки над рів та біля верби при дорозі, з пістолі застрілили, і до рова кинули з словами: „Ферфлюхт".

Діти почали плакати, але старші школярі брали їх за малі ручки та просили далі йти. — Застрілять, як того, що під вербою, полоненого, бо він з голоду ослаб.

Пилом були засмічені дороги, і з усіх усюдів бігли люди, тиркотали вози, мчали вантажні самоходи; стада корів, та на конях їхали вояки й мами з малими дітьми при грудях кудоюсь утікали.

А далі чужі села, оселі, міста, і снага, голод та діти-школярі, що їх вояки гнали вперед себе. Самі українські діти.

Дуже пекла нога Павлуся, черевик надавив і кров текла з п'яти. Але Гнатко наддер кусок своєї сорочки й зав'язав Павлусеві ногу.

— Закуси зуби і не покажи по собі, що не можеш іти. На моє рам'я зіприся. — просив Гнатко свого меншого побратима.

— А про ногу не думай, то не буде боліти.

Три тижні гнали дітей вояки та водяною юшкою і сплісніли́ми сухарами кормили їх. Але в неділю почали дітей пересортовувати. І тих школярів, що були ростом найвищі, відвели до залізниці. А малих повели з бараків до городу за містом, під ліс. Двадцятвісім дітей разом з Павлусем осталися і вони йшли за місто до городу. А на роздоріжжі бачив Павлусь на таблиці напис, що це місто, де вони тепер находяться, це місто Бресляв.

Столи були в городі розставлені рівним рядом між деревами і крісла та лавки. А на столах білі горнятка, бо діти не їли ще сьогодні сніданння. Вояки пішли по каву й хліба теж принесуть. Діти посідали біля столів і Павлусь був з ними. Але доброго Гнатка з більшими хлопцями забрали вояки. Тужно було Павлусеві за Гнатком і він спер голову на руки і думав — від початку про все думав — чому так усе сталося?

Важко було хлопчині зібрати всі думки разом. — І школа в рідному селі сама осталася, бо всі діти пішли далеко. І наша хата над річкою, мов ластівки гніздо. І дідусь Опанас самий тепер на пасіці. І сестричка Оленка може плаче. І матуся... не докінчив Павлусь думати, бо його серце зойкнуло й гарячим пробігло до його голови.

Павлусь зірвався швиденько з сидження, бо йому привиділося в лісі... Ні, ні, не привиділося, це правда. Онде, біля дерева стоїть вона і як завжди, вона ласкавими очима дивиться на нього. Вона в святковій одежі добряче всміхається та білим пальчиком кличе свого синочка до себе. Яка ж вона добра, — з радістю біг хлопчина — вона аж тут прийшла до мене. — Матусю, — хотів кликнути Павлусь голосно, але голос з глибокого зворушення не виходив, лише очі горіли надземською втіхою та Павлусь мов на крилах біг до цього дерева, біля якого він побачив свою матусю.

Він біг далі, від дерева до дерева. — Може нароком матуся так іграється, як дома в саді за пасікою, „шукай мене"...

Павлусь не знайшов у лісі своєї матусі, бо вона там не була. Це тільки туга дала йому такий чудовий привид.

Сумний вертався хлопчина до своїх братів, але радість далі тривала в його серці, адже він дійсно бачив живі матусині очі.

— Христе Царю! — голосне вирвалося з Павлусевих уст і він ледве встоявся на ногах, коли освідомив собі, що сталося тут при довгих столах.

— Ой, Боже, — дрижали губи в хлопчини,

— Степанко на землі, ввесь посинів на лиці; Петрусь ногами за столини зачепився та горілиць звисає до землі. Білі, як крейда, Юркові руки... Остапко лицем припав до землі, а Миколка лежить, як би спав тільки... І решта дітей на землі.

— Що це сталося? Що таке? — зжахнувся Павлусь зі страху й руки його тряслися, як осикове листя.

— Тату, мамо, — він хотів крикнути, але по-

бачив у віддалі вояків, що з лопатами йшли до нього.

— Ага, вони нас отрутою почестували — мигнула думка, — бо від отрути лице синіє. До кави насипали...

І з цього моменту Павлусь не був уже малим хлопчиною. Він все зрозумів. Ще часок постояв він біля своїх друзів, добре запам'ятовував собі все довкола.

— Я мушу їх смерть заплатити! На кінці світа віднайду того, що нам каву розливав.

Віддих запирало, але Павлусь більше не оглядався. Він щосили біг. Наче широкі крила з'явились при його раменах та несли його далі й далі від того страшного місця злочину, де погинули його шкільні друзі. Він не знав, чому вони погинули, але знав, що їх смерть страшна була. Вона очі в стовп вивертала й нігтями діти в'їдалися до твердої землі.

І від тої смерти втікав малий хлопчина. Біг, мов його ноги оленячі стали; широкі ріллі одним стрибком перескакував, минав людські оселі й глибокі ріки в брід переходив. Він не знав спочинку, і голод, ані снага, його не чіпалися. Сила велетня несла його, дороги йому вказувала й небезпеки обминати вчила. Якнайдалі втікати...

Десь дудоніли важкі кола, чи може від гарматніх стрілен знову стогнала земля. А в грудях пекло гарячим залізом, і білою імлою падала на очі прислона. Тоді хлопчина зривався з лежання і знову хотів далі тікати. Скрикотало ще каміння під колами, але сонце високо стояло вже на небі та чиїсь добрі очі гляділи на Павлуся.

— Слава ж Тобі, Боже! То ти, малий козаче, — мовили ласкаво чиїсь уста, — з дуже твердого тесаний каменя, коли ця кострубата тебе не з'їла. Щастя маєш, дитино, бо ти переміг її в собі. — сміялися очі та теплі руки держали в м'яких обіймах Павлусеву голову.

— Ми тебе, сину, — мовили далі уста, — на дорозі пилом прикуреного найшли. І ми зразу спізнали, що ти малий козарлюга з нашої України. А знаєш, яким чудом ми це вгадали? Оцей білий медалик з Пречистою Чайковицькою в тебе під шиєю сказав нам — з якого ти гнізда. Сядь, дитино, гарячка вже пройшла, ось-де глечик теплого молока. Пий на здоров'я.

Дідусь, що його срібні брови, мов у святого, білою стріхою прислонювали всміхнені очі, порався біля малого сироти.

— Важкі часи настали, дитино, на нашій батьківщині, — в старого зажурилися добрі очі, — але Вона, Богомати знову разом позбирати поможе нам усі наші землі. І ми щасливо з чужини вернемося додому.

Біля воза йшов цей дідусь і рукою держався драбини.

— А ти, малий соколе, всю правду виспівав перед нами, коли гарячка пекла твій мозок. О, так, — суворо глянув у бік старий та сердито сплюнув від пилу до землі.

— Спліндрили наш багатий край, дощенту ограбили, але уцтивої скибки хліба дитині жалує! За те отрути до кави! — дід був лютий, але глянувши на свого хлопчину, зразу зм'якшав та солому в драбинах рукою вигладив, щоб дитині м'якше було сидіти на возі.

— Щастя маєш, дитино, — ще раз пригадав собі дідусь, — ця любов велика до рідної мами тебе врятувала.

— А я буду вас дідусем кликати — осміливсь Павлусь і разом з його радістю пропала вся його недуга. Він стрибнув з фіри на землю та помагав своєму дідусеві держати батіг у руках.

Вони їхали далі разом у чужину.

— А кого більше любиш, Павлусю, мене чи свою маму? — хитро засміявся дід і вдавав, що порається коло воза.

— І вас дідусю і мою матусю однаково кохаю, — впевнено та щиро відповів хлопчина. — Бо очі моєї мами врятували мене від одної смерти, а ваші добрі руки видерли мене тепер з обіймів другої смерти.

*

Минулої зими Павлусь не мав доброго взуття, і він дуже хотів бігти до школи. То дідусь завинув свого школярика в теплу верету й на плечах приніс його до школи на Оселі.

— Вчися, хлопче, бо паса візьму — аж до сліз сміявся старичок, — та по науці жди на мене, я знову прийду по тебе. — Рукою ніжно гласкав дід голівку свого прибраного сина.

— Ти мусиш кращу Україну принести додому — випростався старий і подібний був до того силача, що на картині був у школі, який землю двигає на своїх раменах.

— Там мати твоя на нас жде.

Ще довго стояв перед школою сивоволосий дідусь...

Найкраща книжка для молоді

Пригоди хороброго голуба

написав найкращий представник індійської літератури Дган Ґопаль Мукерджі

На українську мову переклала С. Нагірна

Ціна 8 нм. Висилаємо за післяплатою:

Видавнича Спілка „УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО"

Реґенсбурґ, Ґанґгоферзлюнґ

Богдан Лепкий

І в мене був свій рідний край...

І в мене був свій рідний край,
Цвіли там квіти у діброві,
Шумів таємну пісню гай,
Збіжжа стелилися чудові
На паску й на коровай...
І в мене був свій рідний край.

А нині та земля порита,
Біля рова стрілецький рів;
Квітки столочили копита,
Ліс поторощений счорнів,
Пшениця, ніби градом збита —
Щаслив, хто бачив й не здурів!

І в мене був свій рідний край,
Хати в садочках потапали;
Коли настав чудовий май
І соловейки заспівали,
І здавалось — не земля, а рай...
І в мене був свій рідний край,

А нині з сіл сліду немає, —
Де хочеш, вітре, там гуляй,
З могили череп визирає,
Хрести стоять, як чорний гай,
Між ними смуток похожає,
І сльози ллються, як Дунай.

О краю мій! Свята Руїно,
Новітня Троє в попелах!
Перед Тобою гну коліно
І кличу: Боже в небесах,
За кров, за муки, за руїну,
Верни, верни, нам Україну!

Верни нам нашу прежню волю,
І добре ім'я нам верни,
Людською кривдою важкою
Землі святої не скверни,
Досить вже кривди, муки й болю —
Верни нам Вітчину, верни!

Роман Завадович

Різдво в таборі 1948р.

І знов Різдво... Між сірих стін
Видзвонює колядка,
І знову нас у рідний дім
Веде журлива згадка.

І ми душею в білу даль
Несемося у тузі —
Чи й вам так тяжко, так вам жаль
За нами, милі друзі?

Ви там, де в путах на руках
Сердешна наша Мати,
Ви там, де сум, тривога, жах,
Де сміху не чувати.

А ми, мов листя в осени,
Розвіяне світами,
Про Рідний Край голубим сни
І тужимо за вами.

З-між таборових сірих стін
Ми чуєм дні і ночі,
Як на сполох гуде в нас дзвін,
І глухо грім гуркоче.

І наче вітер степовий
Із далі вістка лине;
Ще не схилили голови
Герої України!

Не похилився волі стяг,
Хоч спутаний у крові —
На лицарський останній змаг
Стоїть напоготові.

У нас Різдво — то день надій,
Пісень, молитви Богу,
А в вас — важкий, запеклий бій
За Правди перемогу.

Лютує Ірод, наче вовк,
Муштрує грізні роти,
Та непохитний мужній полк
Стоїть йому навпроти.

Тож Вас із Рідної Землі
Вітаєм, милі Гості —
Хоч ми іще такі малі,
Слова ж дитячі, прості.

Не налякались серцем ви,
Ворожої навали;
За честь Народу, як орли,
По-лицарськи повстали.

І світ чужий і рідний люд
У подиві й пошані
Глядить на ваш геройський труд
На ваші жертви й рани.

Христос родився! Геть жалі!
У горю нам не мліти!
Не згине Правда на землі —
Її повік славіте!

ПЛАСТОВА ІСТОРІНКА

о. Богдан Ганушевський

На першій стійці

По кількох дощевих днях, на день першого листопаду прийшла погода. Засміялася вона дзвінким ранком, граючися золотими листками дубів і вільх, що ронили червінцеве намисто, встеляючи багряно-жовтими килимами алею. На зимовий сон закутували її, щоб не змерзла...

Саме тоді, як сонце заливало повінню променів гірську долину й купалося враз з позолотою дерев у ручаю, Отець Юрій — пластовий духовник, ішов спокійною ходою попід віті дерев. Звичайно в дні першого листопаду йшов він у самоту. Хоч на годинку йшов роздумувати над тим, що пройшло й залишилось в його душі чарівним спомином. І сьогодні відчував, що чар колись прожитого, заливатиме його душу, як сонце альпейську долину. Вийшов крутою стежиною на гору, пристав і крізь гилля дерев дивився в далечінь. А там розкинулася пишна альпейська краса. Цілу долину пронизувала бистра річка, що гралася зі сонцем усіми красками веселки. Отець Юрій потонув у мерехтячому сяйві; світло й тінь складали якусь чудову беззвучну симфонію незбагнутої краси. До вух долітав шум річки, розкішний вид долини чарував його зір і силоміць вдирався у думки Отця Юрія спомин прожитого. Прижмурив очі, заглибився на мент у нетрях душі й зловив, як пташник трипотливу пташку, чарівний спогад — першої пластової стійки, там над Лімницею у Підлютому. Миттю полинули думки Отця Юрія в Рідний Край (для одних думок немає залізних кордонів...), ген далеко в сизі Карпати до табору пластових новаків на Остодорі. Він дивився дальше в течію ріки, але вже більше не бачив її і не чув її шуму. Не думав уже й про Лімницю і рідні гори, бо перед очами отця Юрія стояли ряди пластових новаків на ранішній молитві в Остодірському таборі. По молитві читав писар наказ. Бачив себе в однострої новака — оцього малого хлопця-Юрка, що по повороті домів мав пройти до рядів юнацтва, як пластовий прихильник. Йому ж уже тринадцятий минало!...

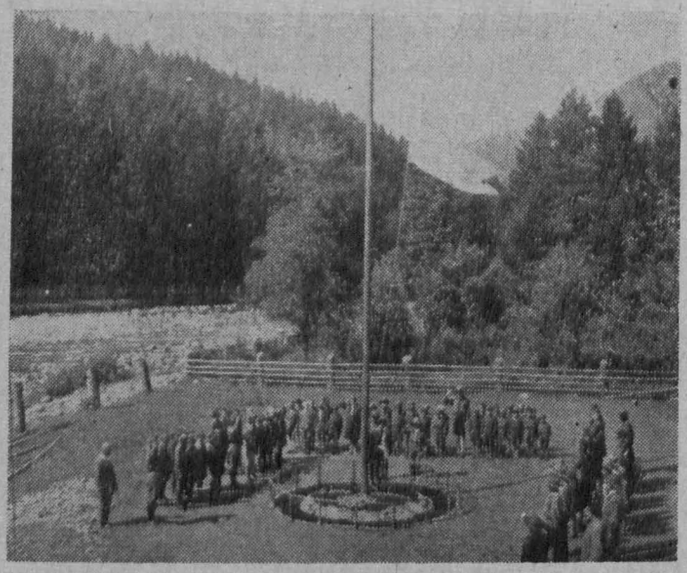

Піднесення прапору »в Таборі Новаків« в Підлютім 1930 р.

Малий Юрко при читанні третьої точки наказу весь задрижав, як листок і почервонів. Бо ж там стояло, що він — новак Юрко із третього роя, має сьогодні в год. 14. стійку перед кедровою палатою Митрополита кир Андрея. Якраз сьогодні, коли кир Андрей прийматиме поклін новацького й юнацького таборів. Юрко майже вже не чув дальших точок наказу й загалом не знав, що з ним діється. Знав тільки одне, що має гідно відбути стійку, першу стійку в пластовому таборі та й ще під палатою князя Церкви.

Від ранку до полудня, хоч серед таборових занять, ішов Юркові час черепашиною ходою. Вкінці прийшла ця друга година. Юрко вбраний в святочний однострій — з пластовою палицею на плечах стояв уже на стійці. Ходив повагом сюди й туди та горів єдиним бажанням: побачити повне поваги й маєстату, а заразом добряче лице (так казала матуся) Їх Ексцеленції кир Андрея. Щоб хоч скоріш прийшли пластуни з поклоном з приводу початку обох таборів на Соколі й Остодорі. Але ця збірка була назначена на годину 14. і прийдуть певно. Серед настирливих думок і гарячих поглядів на княжу палату не завважив, що саме перші ряди пластунів увійшли на містокладку й скорою ходою ідуть в напрямі палати. Схаменувся аж тоді, як підійшов до нього командант табору. Юрко випрямився, почервонів аж попід темне волосся і одним душком виголосив формулу звіту.

„Добре — сказав командант — підійди ближче до дверей палати й добре уважай".

„Так є!" виструнився Юрко й подумав „буду добре уважати" й ще заки облягло пластове братство входові двері — він уже стояв коло них та мовчки глядів на гурт жвавих юнаків, що ждали нетерпеливо на появу кир Андрея.

Гостина Митрополита А. Шептицького »в Таборі Новаків« Підлюте, в липні 1930 р.

Та ось отворилися двері й у чудовому віночку сивого волосся показалося обличчя Митрополита. Кир Андрей сидів у глибокому фотелі оперши руки на його поруччах. Юрко вперше бачив Митрополита й свідомість, що сповнилося його гаряче бажання — бачити цю, просто легендарну людину, наповнило його хлоп'яче серце невисказаною радістю. На вид святця в монашій одежі підперезаного звичайним ременем з залізним кільцем, славленого всіми провідника народу, Юрко гаряче забажав: згинути в обороні життя чи чести цієї людини, що приковувала до себе всю його увагу й робила над усе щасливою кожну хвилину проведену в Її присутності.

Саме продзвеніли останні слова промови команданта юнацького табору й заговорив Митрополит. Спокійний піднесений тон глибокого басового голосу пронизував душу як найкраща музика. Найглибше з цілої бесіди запали в серце Юрка слова кир Андрея: „Жертва одної хвилини не заступає довголітньої муравлиної праці. Не зривами одної хвилини, тільки безупинним трудом і многими жертвами аж до крови й смерти багатьох поколінь, підноситься нарід"...

Митрополит говорив до немов зачарованого гурту пластунів. Юрко вдивляючись у цю надземську постать, пригадав собі, що десь уже бачив це обличчя.

Де? — забилося пташкою в розгаряченій голові. І нагадав: в його батьків у гостинній кімнаті висить образ „Христос між дітьми". Зпоміж усіх дітей найбільш до вподоби припали Юркові пластун і пластунка. Але пластун більше, бо клячить перед Христом і тужним зором вдивляється в Його святе лице. Обличчя Митрополита нагадувало зовсім Божественного Учителя на малюнку Куриласа. Юрко, вдивляючись, почав затирати різницю між дійсністю і малюнком. Пронятий наскрізь величчю постаті, немов надземської з'яви, подумав, що це він той пластун з образка й що він — Юрко теж повинен клякнути перед Учителем і своїм найвищим Провідником. Втім піднеслася рука Митрополита до благословення. Юрко попав наче в екстазу. Ненадійно для всіх упав на коліна, а потім припав лицем до землі. Піднесений на вершини найбільшого щастя вже нічого не чув і не бачив. Коли розкрив очі почув, що хтось його горне до грудей. Широка кріпка долоня гладила Його по голові. Чув притуленим ухом до грудей сильні ритмічні удари чийогось серця. Був, новак Юрко, неначе заморочений і ще як слід не знав, що з ним твориться. Вкінці підняв голову й торкнувся кріслатої, як конарі старого дуба, бороди. Враз почув на чолі гарячий поцілунок. Підняв очі і зустрівся з проймаючим до глибини душі, поглядом Митрополита. В очах кир Андрея блестіли сльози.

„Як ти називаєшся?" — запитав.

„Юрко... — прошепотів новак і додав своє назвисько.

„Ти син отця Михайла...?" — питав дальше Митрополит здивовано й з радістю в свойому голосі.

„Так..." — тихо сказав Юрко.

Митрополит Андрей поставив Юрка прямо перед себе й держачи дужі долоні на барках новака сказав:

„Твоїх родичів я добре знаю, вже віддавна. Твій батько був моїм капеляном. Як будеш писати до батьків — принеси мені свій лист. Я підпишуся. — Добре?" — докинув жартом.

„Так є!" — уже трохи твердше відповів Юрко. А потім додав:

„Можна принести листа завтра рано?"

„Добре, принеси" — сказав Митрополит.

Юрко виструнився, хотів було крутонутися в ліво до відходу, але нагло припав до руки Кир Андрея залишаючи на ній дві грубі сльози, що якось то ненароком, щоб не бачило пластове братство, капнули з його очей. А потім таки так, як має бути, відійшов у перший ряд.

Грімке „слава" з кількох десятків грудей юнацтва закінчило зустріч Митрополита з таборовиками. Світла постать Кир Андрея зникла в сутінку коридора кедрової палати й за хвилину лишився Юрко сам на стійці...

А як прийшла зміна, Юрко побіг мерщій до табору та користаючи з вільних хвилин писав до родичів листа. Короткими реченнями описував найкращу в світі подію — подію свойого життя — першої пластової стійки й зустрічі з Митрополитом Кир Андреєм.

На другий день по молитві, звіті і сніданні, попросив у бунчужного дозволу віднести до підпису лист.

„Добре, Юрку — сказав бунчужний — але бігом туди й назад! Робота жде!"

Юрко метнувся в напрямі кладки.

„Не забудь поцілувати Ексцеленцію Митрополита в руку...!" — кликнув Юркові в слід бунчужний. Але Юрко вже не чув цих слів. Тупіт ніг по мості й шум Лімниці не могли хіба тільки заглушити стукоту Юркового серця.

Скорою ходою вертався до табору. Проходячи мостом не глянув навіть у бистру течію річки, що в ній так цікаво плигали пструги. Задивлений у підпис Митрополита згадував вчорашнє і сьогоднішнє. Бачив як з підпису сміялося до нього прегарне лице Кир Андрея. Чув Його слова, що на віки запали Юркові в душу:

„Будь вірний Богові й Україні, люби й шануй своїх родичів, помагай другим і будь добрим, по-

божним і чемним хлопчиком, а Господь благословитиме Тебе в цілому твойому житті..."

„Буду" — повторив ще раз Юрко, доходячи до пластового табору.

Десь над головою зарокотів грім і перші грубі краплі впали на гаряче чоло новака Юрка. Він почув, що під пластовим прапором іде твердим, але як же чарівним шляхом любови й краси. Цим шляхом рішився тоді він іти все своє життя.

*

Бадьорий марш із голосників табору скитальців, що розлягся в долині — збудив отця Юрія з задуми. Пригадав, що час додому. Треба було з жалем лишати самітну алею устелену червоно-злотим намистом на честь Царя-Листопада й йти туди в гамір табору до щоденних занять. Йдучи повільною ходою в напрямі табору глянув на обрій і здавалося отцю Юрієві, що клаптиками блакиту неба, окутаного в білі, немов волосся старця, хмари, глядить на нього Великий Митрополит. Отець Юрій випрямився і твердим кроком лицаря прямував на зустріч, зачатій ним перед двадцяти роками, невсипущій праці: кування характерів юних пластових поколінь.

Катедра »Св. Юра« у Львові

Ми сонця ясного діти

Картини з таборового життя пластових новаків Української Народної Школи ім. Митрополита Андрея Шептицького в Реґенсбурзі, на „Соняшній Поляні в Волькерінґу" біля Реґенсбурґа.

Приїзд до табору

Швидко їде авто по асфальтовій дорозі. На ньому повно веселої дітвори в пластових одностроях, з прапорцями в руках. Минають придорожні дерева, поля, села й врешті авта зупиняються перед кількома низенькими, дерев'яними бараками, далеко від села, серед лісу. Весело позіскакували діти з авт, постягали свої речі й цікаво розглядаючись, пішли до призначених їм кімнат. Поскладали наплечники й почали розмовляти про те, як то буде, що вони самі, без маминої помочі будуть чистити посудину, застелювати й розстелювати постіль, митися, одягатися, чистити черевики, коси заплітати.

Реґенсбурські »Жовтодзюби«

— „Я все, все сам буду робити, бо я пластун" — каже малий Ярко.

Всі інші те ж саме прирікають.

— „А хто тобі коси заплете, Стефцю"? — питає Нуся.

— „Не знаю, я проситиму сестричку, щоб заплела".

— „Овва, пластунка повинна собі все сама зробити".

Задумалась Стефця. В її дитячому серденьку родяться сумніви, що через те вона не може бути доброю пластункою та її ще готові відіслати з табору додому, до мами.

Та тут прийшла з поміччю старша Маруся.

— „Я їй поможу зачесатися, бо вона ще маленький жовтодзюб".

От і нагода практично виконувати те, що вчилась Маруся на сходинах: — Пластунка помагає другим, опікується слабшими й молодшими від себе.

— „А я Наді поможу зачесатися!"

— „А я Влодзі!"

І так одна за одною голосились виконувати гарні вчинки.

Приємно було збоку на те глядіти. — З тих дітей направду виросте цвіт України і краса.

Перший наказ

Всі ці розмови дітей перебив гострий свисток. Новацтво вибігло на подвір'я, де почули наказ сестричок і братчиків:

— „Збірка!"

Дітвора ділиться на дві групи: новачки й новаки окремо, стають в дволаву, відчисляють на стан і під проводом сестричок і братчиків ідуть на поляну. А там... краса! Під ногами м'якенький зелений килим, довкруги високі дерева, а вгорі синє небо і ясне, золоте сонце. Справжня „Соняшна Поляна".

Пластуни станули перед високим маштом. горунжі виступають до підняття прапора. Паде команда:

— „Струнко!" — „Прапор вгору!"

— „Пластовий гімн!"

Як щиро, як набожно співали вони:

„Цвіт України і краса...", дивлячись на прапор, який піднімався щораз вище й вище, осяяний промінням заходячого сонця.

Скінчили. Наперед виступає сестричка-писар. Паде команда „Струнко", читає заголовок першого наказу; „Спочинь" — а дальше зміст наказу. З нього довідались про свої обов'язки, розклад занять у таборі, хто в команді табору, котрий рій відбуватиме стійки.

І знову „Струнко" — на те тільки, щоб почути, що цей наказ підписала сестричка-командант.

— „Чому то вже на саму згадку про команданта ставати на „струнко"? — міркує собі маленький жовтодзюб.

— „Видно, що тут наша пані не буде така добра, як у школі, бо тут вона „сестричка-командант".

— „Спочинь"! „Струнко!", Поздоров:

— „Готуйь!" „Розхід!"

Як мурашки розбіглися діти.

— „Грицю! А ти б стояв у ночі на стійці?"— питає малого жовтодзюба ще менший Славчик.

— „Чому ж би ні!"

— „А страшно."

— „То нема страшно. Табор то не те, що дома. Я знаю, бо я вже був раз у таборі. Тут, як є наказ, то його муситься виконати, хоч часом і страшно" — поважно відповідає Гриць.

Нетерпеливо усі очікували хвилини, коли почують час своєї стійки. Жовтодзюби потерпали, щоб не в ночі, а орлята мріяли тільки про ніч, хоч самі малощо відросли від попередніх. Бажання одних і других сповнилося. Команда відгадала дитячі мрії. Орлята жадні нічних пригод (хоч і б'ється серденько) стояли вночі на стійці, а жовтодзюби спокійно спали й снили про дім, про кохану маму й про незбагачені тайни завтрішнього таборового дня.

На стійці

Нічна, таборова тиша. Сестричка-командант іде провірити спальні. Аж тут загороджує їй дорогу пластовою палицею новак Ромцьо Л.

— „Кличка!"

Хоч він добре бачить — хто йде, одначе почуття свого обов'язку каже йому, що він повинен робити. Він тепер всевладним паном у таборі вночі й нікого туди не пустить. Обмінялись кличками. Вхід до табору вільний.

— — — — — — — — — —

Четверта година після полудня. З Реґенсбурґа приїхало авто повне відвідувачів. Кожний шукав свого сина, чи доню, щоб подивитися, як то вони самостійно ведуться.

Малий Ігор на стійці на поляні, біля прапора. Серце дитини рветься до авта, може там побачить свого батька. Але обов'язок велить:

— „Ти стоїш на стійці, бережеш, що найдорожче — прапор. Пластун-новак стійки ніколи не покине, аж поки інший його не змінить". — За хвилину батько знайшов свого Ігоря біля прапора. Хоче його обняти, поговорити, але від сина повіяло страшним холодом. Він спокійно відповідає:

— „Тату! Я на стійці біля прапора, а пластун на стійці не говорить."

Минув час стійки, прийшла зміна. Аж тоді Ігор кинувся до свого батька, пригорнувся до нього і оповідав про таборове життя, заїдаючи притім солодкі грушки і яблука, що їх одержав від батька.

Відвідини

По обіді, по скінченні деяких зайнять відпочинок на вільному повітрі; тоді вся дітвора з коцом біжить на поляну, тут його розстелює та лягає спочивати.

Нараз хтось з дітвори кликнув:

— „Два авта з Реґенсбурґа!"

Всіх, як би підкинуло. Кожний підносить голову й виглядає своїх рідних. Ой, і приїхало ж їх. Як бджоли з вулия висипались всі на поляну. За хвилину великі й малі сиділи на коцах, — батьки та їх діти. Радости не було меж...

— — — — — — — — — —

Минув час відпочинку. На голос свистка новачки й новаки позривалися, забрали коци й скоренько побігли до домівок, а за хвильку всі з'організовано вийшли на поляну, дістали дозвіл попращатися з рідними й з піснею на устах пішли на прогульку в ліс. А в лісі малини, ожини, квіти.

Сумно стало на поляні. Вмовк дитячий сміх, залишились самі батьки. Після прогульки діти ще застали своїх батьків. Та вже не довго були з ними. Заїхало авто, діти підводять своїх рідних до авта, пращаються з ними. Авто від'їжджає. Діти кивають руками й хором бажають: „Щаслива Вам дорога!!!"

По молитві

Батьки від'їхали. Прийшов час вечері, молитви, стягнення прапора, і таборового добраніч. Хвилину часу до спання треба використати на гіґієну тіла, стелення постелі.

Година 21.45 — всі в ліжках. Свисток братчика-чергового заповідає нічну, таборову тишу. За деякий часок маленька Надя шептає:

— „Прошу сестрички!"

— „Прошу!"

— „Сестричка вже спить?"

— „Ні. А що тобі потрібно?"

— „А мені аж сльози стали в очах"

— „Коли дитино?"

— „Тоді, як мама від'їздила"

— „То може ти хочеш додому?"

— „Ні, але мені тільки тоді сльози"...

А далі спокійно стало і тихо спали діти.

Не зломимо своїх присяг

Проминув останній день у таборі. Вечером ватра, на ній виступи дітвори. По ватрі збірка, останній наказ, молитва, стягнення прапора, таборове добраніч, поздоров: „Готуйсь!"

Потім табір закрито й чергової днини від'їхали всі діти додому.

Сумно, пусто стало на „Соняшній Поляні", затих дитячий гамір і дзвінкий дитячий сміх. Але пісня, що її на цій поляні дітвора співала, вона не завмерла.

„Не зломимо своїх присяг,
Веде нас гордо вільний стяг
До щастя, слави і свободи..."

Відозвалися гомоном наші рідні Карпати, і вони переказали дитячу присягу рідним нивам; полинули палкі слова присяги під батьківську стріху, а відціля далі.

— „Бо, ген на крайчику гайбору стоїть лицар; Він твердо вріс у прадідну землю і своє життя готов віддати за Щастя, Славу і Свободу.

С. А.

Поручаємо:

— пластову пресу, виховну літературу,
— пластові відзнаки та видання,
— пластові значки, альбоми,
— різного рода шкільне і канц. приладдя,
— дитячі іграшки
— та практичні предмети
— для домашнього вжитку.

Купуючи в пластових крамницях даєте матеріяльну піддержку для Українського Пластового Руху на еміграції

Кооператива „ПЛАСТ"
Реґенсбурґ — Оселя

МАТЕРІ! БАТЬКИ!

Здоров'я Вашої дитини — це Ваш найбільший скарб

КУПІТЬ ТА ПРОЧИТАЙТЕ КНИЖКУ

ЮЛІЯНА ТАРНОВИЧА

ХОЧУ БУТИ ЗДОРОВИЙ

ВИДАНУ

НАКЛАДОМ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ШКОЛИ
РЕҐЕНСБУРҐ — ОСЕЛЯ

За сімома горами, за сімома ріками жив собі князь Гостромисл. Мав він трьох синів, кучер'явих хлопчиків.

Занедужав князь, ізнеможений воєнними походами. А як на смертній постелі лежав, велів до себе синів привести.

— Сини мої любі, — сказав, — смерть розлучає нас. Не лишаю вам скарбів, бо війни з ворогами спорожнили нашу скарбницю. А все ж таки візьміть собі те, що в ній лежить. Це моє останнє розпорядження.

— Котрий же син має володіти по тобі, милостивий князю? — запитав воєвода. Та князь заплющив очі і вмер. Коли князя похоронили й відчинили скарбницю, побачили там один-однісінький кам'яний горішок. Дивувалися всі, що воно означає, що такий могутній князь, а синам у спадщину лишив тільки звичайний кам'яний горішок.

То найстарший княжич узяв горішок і каже:

— Поділимося ним! Я розіб'ю його на три частини, і кожний дістане третину.

Ударив його молотком раз і другий, але твердий горішок не подався.

Найстарший княжич і каже:

— Навіщо він нам потрібний? Коли б хоч золотий був, а то кам'яний. — Кинув його під стіл.

Підняв його середульший князенко:

— Ану, може я розіб'ю! Ти ударив двічі, а я вдарю вдесятеро більше.

Бив-бив, не розбив, махнув рукою і каже:

— А й справді, навіщо він нам здався? Коли б хоч срібний був, а то... — І кинув його.

А найменший князенко підняв горішок, виніс його на замкове подвір'я і почав розбивати. Бив-бив до самого вечора й не розбив. Другого дня знову взявся до роботи, але коли сонечко зайшло, горішок був таки цілісінький. „Що воно за диво?" — думав князенко. „Такий собі горішок, та щоб я його не розбив? Мушу я йому дати раду!"

А третього дня прийшли обидва брати і стали кепкувати:

— Каміння тобі на шляху товкти, не князенком бути! Що це ти з глузду з'їхав, що кращої роботи собі не найдеш?

Збіглися гридні*), прийшов і сам воєвода та й кажуть:

— Може б тобі, князенку, і справді кинути це діло? Не вдіяли твої братчики нічого, то й ти не вдієш...

Найменший князенко й каже:

— Вже ж треба мені вашої ради послухати. Тільки жалко недокінчене діло лишати. От ще один-однісінький раз ударю.

Вдарив злегка молотком, а той горішок мов сам із себе натроє розколовся і вилетів з нього згорток паперу. Воєвода розгорнув папір і почав читати:

— Я, князь Гостромисл, наказую вам з того світу: котрий із моїх синів цього горішка розіб'є, той хай стане князем по мені. Бо тільки найпильніший, найвитриваліший, такий, що зневіри не знає і що важкої роботи не цурається, може це зробити. Тільки такому, що тричі по три тисячі разів ударить, цей горішок відчиняється. Заведіть його в терем і посадіть на престолі, а два інші брати хай коряться йому.

Поклонилися всі найменшому князенкові, повели його в терем і посадили на престолі, щоб здійснилася мудра воля князя Гостромисла.

Р. Роляник

Ілюстрації: Тарас Козбур

*) Гридні — слуги на княжому дворі.

В єдности сила! Вступайте в члени кооп. „ЄДНІСТЬ“!

Виробничо-Торговельна Кооператива

»ЄДНІСТЬ«

кооперат. з відповідальністю уділами

обслуговує членів кооперативи та широкі круги мешканців нашої Оселі доброякісними товарами по можливо приступних цінах.

Кооператива веде у свойому заряді:

1. Крамницю мішаних товарів
2. Бляхарсько-відливну майстерню
3. Варстат направи електричного приладдя.

Управа кооп. „Єдність“
Реґенсбурґ — Оселя

РОБІТНЯ
при
ФОТОШКОЛІ

РЕҐЕНСБУРҐ — ОСЕЛЯ
БЛЬОК IV — МЕШК. 101.

виконує

всі фотографічні роботи: копії, репродукції, звичайні й кольорові побільшення, портрети, леґітимаційні, групові, спортові і т. п. знимки.

Всі книжки й видання, які появилися на еміґрації, має на складі та негайно
висилає на замовлення
за післяплатою

Видавнича Спілка
»Українське Слово«
Реґенсбурґ, Ґанґгоферзідлюнґ
Баварія, Американська Зона

В здоровому тілі — здоровий дух!

ВСТУПАЙТЕ
в члени знаного серед нашої еміграції
Українського Спортового Товариства

„СІЧ“
РЕҐЕНСБУРҐ, ОСЕЛЯ

У. С. Т. „СІЧ“ розпоряджає такими ланками: копаний мяч — відбиванка — кошівка — легкоатлетика — плавання — лещетарство — настільний теніс — шахи — туристика і т. д

Здобувайте Відзнаку Фізичної Вправности!

Малий Школяр

The Little Pupil
Der kleine Schüler
Regensburg

НА ЧУЖИНІ

Реґенсбурґ, 14. лютого 1948 р.

Ціна примірника 4.— н. м.

МАЛИЙ ШКОЛЯР-ОДНОДНІВКА

ЗМІСТ:

	Стор.
У великій пошані та любові	1
Наш Покровитель	2
Митрополит до Української Молоді	3
Роман Завадович: **Посвята**	5
До Вас, Українські Школярі	6
Роман Купчинський: **Три моменти**	6
Роман Завадович: **Заповіт Владики**	8
Юліян Бескид: **Матусині очі**	9
Богдан Лепкий: **І в мене був свій рідний край**	11
Роман Завадович: **Різдво в таборі 1948 р.**	11
ПЛАСТОВА СТОРІНКА	
О. Богдан Ганушевський: **На першій стійці**	12
С. А.: **Ми сонця ясного діти**	14
„Кооператива «Пласт»" оголошення	16
„Хочу бути здоровий" оголошення	16
Р. Роляник: **Камінний горішок**	19

За редакцією: ЮЛІЯНА БЕСКИДА

Обкладинка: арт. маляра **Мирона Білинського**

Технічними засобами Видавничої С-ки „Українське Слово"

Накладом Української Народної Школи імени Митрополита Андрея Шептицького в Реґенсбурзі

МАЛИЙ ШКОЛЯР

ОДНОДНІВКА

Української Народної Школи

імени

Митрополита Андрея Шептицького

в Реґенсбурзі

У великій пошані та любові

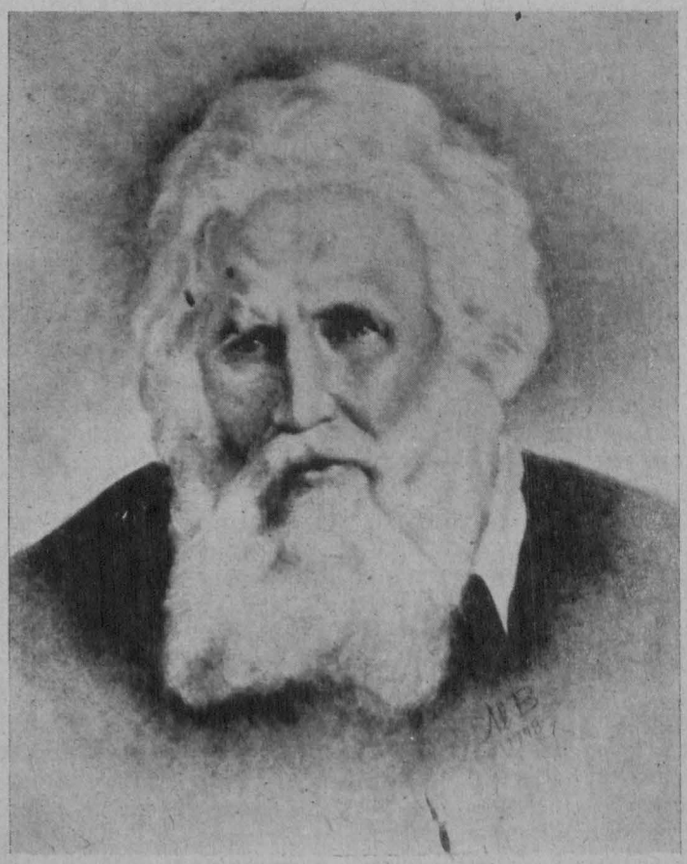

Князеві Української Церкви

УЧНІ

Української Народної Школи в Реґенсбурзі

Наш Покровитель

Життєвий Шлях Митрополита Андрея Шептицького.

Митрополит Андрей Шептицький походив з давнього українського боярсько-шляхетського роду, що виводиться ще з княжих часів.

Митрополит Андрей народився 29-го липня 1865. р. в селі Прилбичі коло Яворова в Галичині, у селі, що було власною посілістю Його батьків. При хресті дістав Митрополит три імена: Роман, Марія, Олександер.

В домі Шептицьких панувала атмосфера правдивої християнської побожности, зокрема великою побожністю відзначалася мати Митрополита. **Вся сім'я щодня спільно відмовляла щоденні молитви і часто всі приступали до св. Причастя.** Це виробило у малого Романа вже змалку побожність і вразливу душу.

Вдома вчили Романа запрошені домашні педагоги, а кілька предметів, зокрема релігії, вчила Його таки сама мати, що була дуже освічена жінка і мала великий вплив на формування духа й серця своїх дітей. Нічого дивного, що серед такої атмосфери зродився в молодого хлопця нахил і замилування до духовного стану. Вже як девятилітній хлопець на запитання, чим він буде, відповідав: „Буду священиком!"

Хоч малим багато хорував, то, проте, розвивався дуже добре фізично і духово, бо вже як шестилітній хлопець писав листи по-французьки. Нижчі гімназійні кляси вчився вдома і здавав їх як екстерніст у Львові. Вищі ж кляси гімназії скінчив як звичайний учень у Кракові і здав з відзначенням іспит зрілости 1883 р. (11.VI), тобто маючи 18 років.

По іспиті зрілости їде на один місяць до Венеції, а потім служить у війську при кавалерії як однорічний доброволець, при чому майже кожного дня слухає Служби Божої. У війську захорів він на шкарлятину, що водночас викликала у нього запалення суставів. Коли він видужав, звільнили його з війська. (Запалення суставів відновлялося в нього до кінця життя).

Вже підчас військової служби вписався на правничий факультет у Кракові, а після звільнення з війська перенісся до Вроцлаву (Бресляву), де продовжував студії права, але водночас уже й тоді слухав деяких теологічних викладів, особливо у проф. д-ра Леммера. По двох семестрах повернувся до Кракова, де промувався на д-ра права 1888 р. (19.V.), тобто у 23. році життя.

В часі правничих студій дозріли остаточно в душі молодця Романа два важні рішення, дві постанови, що були переломові в його житті і зробили його тим, чим він став — Митрополитом Андреєм Шептицьким. Перше рішення — повернутися зовсім до нації і віри своїх предків, тобто до української народности і до східнього унійного обряду, а друге рішення — вступити до манастиря не латинського, а греко-католицького, до Чину св. Василія, який саме тоді реорганізували Ісусовці (Єзуїти).

Ґрунт під перше рішення підготовила домашня традиція, родоводи, в яких розчитувався Роман та відкривав своє походження і своїх предків, як теж деякі оповідання батька. Взагалі для цього була відповідна атмосфера в домі Шептицьких у цілій низці портретів на стінах визначних предків — українських митрополитів та архімандритів з роду Шептицьких, що немов шептали до молодого Романа: „Ти один з наших, Ти наша кров, вернися до релігії своїх батьків! Іди до свого, твоїми предками ще не так давно покиненого народу, винагороди йому зроблену кривду і стань його провідником!"

І молодий нащадок роду Шептицьких послухав тих підшептів; українська кров у ньому перемогла.

В 1887. р. в часі правничих студій поїхав до Києва, де нав'язав звязки з українською громадою. Золотоверхий Київ зо своїми церквами і манастирями та розмови з українцями зробили на нього велике враження та остаточно вирішили постанову.

Побожне виховання змалку, а також великий вплив матері вирощували в його душі задум вступити до манастиря. В тому напрямі піддержував його і Папа Лев XIII., у якого Роман був на авдієнції в часі своєї другої поїздки до Риму, на закінчення правничих студій 1888. р. Коли він у розмові сказав Папі, що хоче вступити до Чину Василіян, Папа притиснув його до своїх грудей та напімнув видержати у своєму рішенні, бо Чин св. Василія на Сході має виконати велику місію.

У боярсько-лицарських родах, до яких належав і рід Шептицьких, була жива традиція — служити свому народові мечем або хрестом. Молодий Роман Шептицький вибрав другу можливість — служити хрестом.

1888. р. вступає д-р права Роман Шептицький до манастиря Василіян у Добромилі і дістає як чернець ім'я Андрей. Найближчого року складає свої чернечі обіти і **студіює теологію у Кракові в колегії Єзуїтів, які саме тоді реформували Чин св. Василія.** Закінчує студії двома докторатами — філософії і теології, а перемиський єпископ Пелеш висвятив його на священика 1892. р.

В манастирі ЧСВВ виконує він різні відповідальні уряди, а саме стає в Добромилі поучником для новіціяту і професором різних наук, зокрема професором грецької мови, далі заступником ігумена, бібліотекарем і ректором манастирської церкви.

1896. р. покликують брата Андрея на ігумена львівського манастиря св. Онуфрія, а по трьох роках (1899) на станиславівського Єпископа. Та вже в рік потім, бо 1900. р., по смерті львівського митрополита Куїловського, на львівського митрополита.

Саме тоді митрополичий престіл у Львові потребував міцної індивідуальности, **бо ще 1888. р. Папа Лев XIII. рішив був львівську митрополію піднести до патріярхату і прилучити до нього всі краї, що належали до Австрії,** з українським населенням, особливо Карпатську Україну. Правда, Папа того не здійснив через протест мадярського

примаса, та, проте відомим було, що Папа прив'язував до львівської митрополії дуже велику вагу. Тоді то українські посли до віденського парляменту, а саме перемиський єпископ Чехович і д-р Євген Олесницький висунули кандидатуру графа Андрея Шептицького як найвідповіднішу — і її прийнято.

Львівська митрополія, правда, патріярхатом не стала, **але її новий митрополит став Патріярхом Української Церкви в душах усіх українців і своїм впливом та діянням вийшов далеко поза межі своєї митрополії.**

Всевишній Бог поблагословив Нашого Митрополита Андрея довгим життям: майже 80 літ прожив Він між нами, в цьому 52 роки як священик, а 45 літ як архієрей і Князь Церкви. За той час довершив Він стільки великих і славних діл для нашого народу, що пам'ять про Нього як Великого Митрополита і Батька Народу буде жити між нами „з рода в род"!

Він передовсім як ревний священик і Архієрей дбав про свій народ, нічого не жалів, ні труду, ні гроша, а за 45 літ Свого Владицтва учинив нас модерною християнсько-католицькою нацією, яка — як рівна з рівними — може засісти в ряді всіх інших католицьких націй світу. Долею історії ми поділені на два віроісповідання: православних католиків: Митрополит Андрей багато зробив в цьому напрямі, щоб поєднати ці обі наші Церкви в одну, так, що цілком справедливо вже сьогодні історики називають Його Апостолом з'єдинення Українського Народу.

Також на полі національно-політичному, культурному, економічному (господарському) — Митрополит Андрей полишив печать Свойого Духа. Згадаємо, от хочби, Його боротьбу як посла у Львівському Соймі та Віденському Парляменті за австрійських часів, де Він з цілою енергією українського патріота і фактичного провідника боровся за права Українського Народу. В 1906 р. Він зорганізував славну Прощу українців до св. Землі. Ця Проща, в якій брало участь ок. 600 громадян принесла нам розголос у цілому світі, як примірної християнської нації. Участь в цій Прощі брав теж Достойний Катехит нашої школи в Реґенсбурзі **о. П. Шпилька**, як член митрополичого хору.

Митрополит Андрей оснував в 1913 р., у Львові „Український Національний Музей", а по Першій Світовій Війні український шпиталь „Народню Лічницю", в 1928 р. високу духовну школу „Богословську Академію" і багато інших.

Пам'ятним Святом **„Українська Молодь Христові"** в 1933 р. передав Митрополит найдорощий свій скарб — українську молодь на Службу і під опіку Христу-Цареві. Відбираючи тоді під Св. Юром у Львові дефіляду від 100 тисяч наших юнаків і юначок — Митрополит Андрей благословив їх на життєвий шлях!...

Це благословенство нашого Князя Церкви сплило тоді і на нас. І хоч 1. листопада 1944 р. Він відійшов від нас на віки — то сьогодні ми вже не самі. **Принимаючи нині Його за ПАТРОНА нашої школи на чужині — ми певні, що Його Дух і благословенство все буде витати над нами, буде нас вести і благословити в усіх наших думках, словах і ділах — аж заведе нас у „КРАЙ СВЯТИЙ, У МИР ХРЕЩЕНИЙ" — НА НАШУ ЛЮБУ І ВІЛЬНУ УКРАЇНУ.**

С. С.

Митрополит до Української Молоді

Продовж усього свого життя Митрополит Андрей Шептицький був Приятелем української молоді. Він — наче батько піклувався всіми українськими дітьми. Він учив їх, як вони мають жити і працювати, щоб Богові славу, і Рідному Народові чести придбати, а коли треба було, то Він щедрою рукою підпомагав українську молодь.

Кожна українська дитина мріяла про те, щоб хоч один раз у житті глянути на Любого Архієрея, на цього Великого сина України, що живе на Свято-Юрській Горі, щоб хоч одним пальцем доторкнутись Його священних риз, хоч одно слово почути з Його батьківських уст та одержати благословення з Його добречих рук.

Але, коли в 1939 році большевики загарбали землі західної України — Галичину, вони вживали всіх способів, щоб українську молодь відділити від впливу Церкви та вирвати з-під опіки Великого Митрополита. Вони намагалися віру в Бога заступити ідолопоклоном „за батька Сталіна", а на місце Церкви та християнських організацій поставили червоні безбожники „жовтенят", „піонерів", „комсомолів" і т. д. Ціль большевиків була ясна: — Учинити з української ідейної молоді своїх яничарів-зрадників Святої Прадідної Віри, і цим виховати завзятих ворогів Батьківщини. **Тому Митрополит Андрей Шептицький, як справжний Батько,** написав з кінцем 1939 року своє **„Послання"** до української молоді, що сталося найкращим дороговказом **„завіщанням, останньою наукою, проханням і щирим батьківським благословенням для всієї української молоді.**

МИР ВАМ І БЛАГОДАТЬ!

Горнетеся до всякого роду шкіл, користаючи з того, що навчання безплатне. Добре робите, що дбаєте про освіту і знання. Бо після християнської праведности та Божої благодаті знання є найбільшою силою, якою людина може розпоряджати. В освіті йде про одне: щоб знання було правдивим знанням, щоб відносилося лише до правди, а не було неправдою, брехнею. Бо як правдиве знання є силою людини, так і фальшиве знання, оперте на неправді, є для чоловіка правдивою недугою, каліцтвом та нещастям на ціле життя. А що людська природа є зіпсута, що пристрасті чоловіка тягнуть до злого, що розумові трудно доходити до правдивої і неложної правди, то і треба Вам тієї Божої Мудрости, що вміє розрізнити щире золото від фальшивого і в множестві подаваних людьми відомостей вибрати ті, які чоловікові потрібні і хосенні, а оминати ті,

які йому наносять шкоду. Нехай же провідним світлом Вашої праці в школах буде передусім — випросити з неба той прецінний Божий дар, яким є Мудрість.

У кожній школі зачинають християни науку від молитви: і Ви так само робите. Про що ж просимо перед наукою? Про Божу Мудрість, про той неоцінений дар, що нам Всевишній обіцяв просячим дати. Божа Мудрість — це найкраща і найцінніша прикмета людського ума. Вона є причиною, що й дитина мудра умом вище стоїть, ніж неодин чоловік, що береться інших учити. Така дитина може не має всіх відомостей, які він посідає, але якщо він Божої Мудрости не має, то дитина перевищає його цею світлою, ясною та могутньою прикметою ума, яка ставить її вище його інтелектуальним, умовим життям. Сила ума і його світло не в тому, щоб знати багато подробиць, але, щоб добре, глибоко знати те, що знається, бути якнайбільше віддаленим від помилок і обманів та мати якнайправильніші поняття про загальні питання, обнимаючи може й мільйони подорбиць, в які умові не можна, або й не варта входити. Так більше знає про нашу землицю той, хто знає, що вона є кулею і обертається довкола сонця, ніж той, хто того не знає, але за те — хочби на цілому моргові порахував усі травинки і їх корінчики. — Тому прикладайтеся до прохання про **Божу Мудрість,** щоденно до неба руки витягайте та повторюйте: **„Боже Предвічний, зішли на мене з високого неба Твою св. Мудрість, просвіти нею мій ум, нехай Божа Мудрість поведе мене дорогами правди, нехай стереже мене від ложі і обману! Прошу про це через хрестну смерть Ісуса, через Непорочне Зачаття Преч. Діви Марії. Прошу Тебе, Христе Боже, про той цінний дар! Ти обіцяв його через Ап. Якова всім, що будуть про нього просити. Хочу бути першим між тими, що будуть просити. Сповни Свою обітницю, Предвічний Боже, і вислухай покірну християнську молитву".**

Поручаю Вам також дуже й дуже, Дорогі Діти, часте принимання св. Тайн. В школах не будуть Вам того пригадувати; самі пам'ятайте про це. **Св. Евхаристія — це обильне джерело всяких Божих ласк, —** черпайте з нього для себе, родителів, рідні, свого села і Батьківщини. В св. Евхаристії приходить сам Ісус Христос до Вас, Божий Син хоче у Вас гостити. Тоді просвічує Вашу Душу, очищує її з усякої плями гріха і пристрасти та наповняє її Божими дарами. Днина, в якій чоловік приступає до св. Причастя, є святою, великою дниною. Пам'ятайте тільки, що треба до св. Причастя приступати з чистою совістю, тобто, що чоловік перед св. Причастям мусить знати про себе, що від останньої сповіді не образив Бога ніяким тяжким гріхом. Хто того свідомий, той може приступати до св. Причастя і без сповіді, в тиждень, у місяць після сповіді. Очевидно, мусить до св. Причастя добре приготовлятися, себто мусить бути натще і приступати до Ісуса Христа не для людського ока, не зі звичаю, не тому, що інші так роблять, а тільки тому, щоб приступати до Ісуса Христа, щоб придбати Його св. ласку. Священик каже: „Зі страхом Божим і любов'ю", тобто в дусі покаяння за всі свої гріхи і в дусі любови до Ісуса Христа Бога. Пам'ятайте, Діти, що це страшний гріх приступати до св. Причастя в Божій неласці, з тяжким гріхом на совісті. Святотатство Причастя — це повторення гріха Юди Іскаріота. Як Юда приступав до Ісуса Христа і в Гетсеманському Городі цілував Його, а в серці мав зраду, бо поцілунком показував Христа Його ворогам, так і грішник приступає до Ісуса Христа, віддає Йому неначе поцілунок, той знак любови, яким є св. Причастя, а в душі зневажає Його та віддає Його пекольним силам, до яких належить душа, позбавлена Божої благодаті. Хай Бог Всевишній стереже Вас, Дорогі Діти, перед тим страшним гріхом, що веде душу в пропасті всіх гріхів, таких, про які чоловік навіть не має поняття.

Стережіться гріха проти св. Віри, тримайтеся св. Церкви. Як зрада проти Батьківщини, так і зрада св. Церкви, нашої Матери, що від дитинства до гробу веде нас і в кожній потребі подає помічну руку, є мерзенним злочином. Пам'ятайте, що Бог дав Вам ту велику ласку належати до Св. Католицької Вселенської Церкви. Любіть її, будьте їй вірні, самі старайтеся, щоб знати науку катихизму, щоб не опускати щоденних молитов, щоб часто приступати до св. Причастя, а коли вже не можна інакше, то бодай 4 рази до року. Дбайте про те, щоб читати побожні книжки; Ви старші для молодших братчиків і сестричок будьте вчителями, наставляйте їх на праведну дорогу, вчіть релігії, читайте також побожні книжки і родичам і чужим, що про те не пам'ятали б без Вас. Намовляйте батьків, щоб щоденні молитви в хаті рано й ввечір, а бодай раз у день, спільно відчитували, або й співали на-голос, із молитвослова. Коли потрапите батьків до того намовити, будете мати велику заслугу, а цілій родині зробите велике добродійство. Звичай спільно молитися — це дуже святий, дуже християнський і дуже важний звичай. Він є причиною, що Бог благословить такі родини; Христос з ними неначе живе та власною рукою веде дорогами християнського життя. — Ви, Дорогі Діти, будьте добрі та це моє письмо перепишіть собі і пригадайте його собі від часу до часу та пригадайте ті правди й іншим дітям. Цим письмом, Дорогі діти, хочу з Вами розпращатися, бо не знаю, чи мені Бог дозволить працювати для Вас і за Вас молитися. Нехай це моє письмо буде для Вас неначе моїм завіщанням, останньою наукою, проханням і щирим батьківським благословенням.

Благодать Господа нашого Ісуса Христа, і любов Бога й Отця, і Причастя Святого Духа нехай буде з усіми Вами — Амінь!

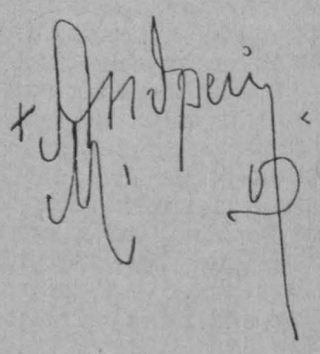

Роман Завадович

ПОСВЯТА

Як любить квітка сонце, так палко, з сил усіх
Кохають добрі діти добродіїв своїх.

За щиру їх прихильність, за ласку і опіку
Пошану і подяку приносять їм велику...

І славлять їх великі заслуги та діла
І шлють за них молитви до Божого стола.

І нас, дітей та молодь — надію України
Чиєсь любило серце, ласкаве, голубине...

І пестило і гріло, неначе сонце те,
Що ходить по блакиті осяйне, золоте.

То серце незабутнє, гаряче і велике
Шептицького Андрея, преславного Владики.

З святого храму Юра, з владичої гори
До себе часто кликав громаду дітвори...

І гладив ясні чола, волосся русі жмутки,
Про все дітей питався, про радість і про смутки.

Дививсь в сирітські очі, що в них сльоза блистить,
Шептав слова потіхи: „Не плач, дитино, цить!"

І всіх прибитих горем — сирітку і каліку
Владика милосерний приймав в свою опіку.

Тепер Він вже у Бога, в небесному дворі,
Він з неба помагає бездомній дітворі.

Його пресвітлу пам'ять ми вдячністю вінчаєм,
Опікуном і батьком Його ми обираєм.

Від нині нашій школі даєм Його ім'я,
Нехай нас загріває до пильности щодня.

Нехай нам все здається, що Він живе між нами,
Що гладить наші личка ласкавими руками.

Ми вірим, що в чужому далекому краю
Він прийме нас в опіку прабатьківську свою...

Що дасть нам ще дожити Святої Перемоги,
І з радістю у рідні вернутися пороги.

В гостині у Князя Церкви

Прийдіть до мене, а я потішу вас...

До Вас, Українські Школярі

Нам припала велика честь вітати Вас, Українські Школярі, в дні нашого спільного торжества надання патронату нашій школі під іменем Великого Сина України, Митрополита Андрея Шептицького.

Цей світлий день у житті нашої школи стався для нас і наших школярів важливою подією. Наша Українська Народна Школа в Реґенсбурзі, присвячена пам'яті одного з найкращих Синів України, Митрополита Андрея Шептицького, має стати символом того, про що проповідував наш Великий Учитель, наш Приятель і Духовий Батько всеї української Нації.

Він учив нас свято виконувати наші обов'язки, пильно вчитися, ревно працювати та чесно жити в славу нашої Батьківщини.

А коли ми сьогодні тут на чужині все те маємо, про що мріють мільйони українських дітей-школярів на наших Рідних Землях, коли ми користуємося свободою та можемо безпечно і спокійно вчитися і виховуватися в такому дусі, який є для добра й величі нашої поневоленої та зруйнованої Батьківщини — ми торжественно прирікаємо — всі на нас покладені обов'язки, як на школярів, так і на виховників-учителів, совісно, чесно, а коли треба, то й з посвятою виконувати у велич і в краще майбутнє нашої Матери України.

Юрій Теодорович
Управитель школи

Роман Купчинський

ТРИ МОМЕНТИ

ПІДЛИССЯ

Підлисся. Відоме всім село в Золочівщині. Там уродився Маркіян Шашкевич у домі свого діда Авдиковського, і потім оспівав те село:

„Там ти скаже дуб старенький,
І один, і другий,
Як я жив там ще маленький,
Без журби, без туги..."

Маленьким хлопцем, „без журби, без туги", заїздив і я до свого вуйка, пароха Підлисся, о. Льва Тарнавського. Не знав я ще тоді про Шашкевича, але добре знав обидва дуби, і того, що „воду тягне", і того, що над брамою хилився, і „соснину, всяку деревину", що вінком окружала старе, привітне попівство.

Одного дня сказали мені вдома, що завтра поїдемо до Підлисся, бо там приїзджає митрополит.

І ми поїхали.

В Підлиссі, на подвір'ї, як у вулику. Жінки і дівчата з села шурують, миють, тріпають, а по кімнатах попівства, то вже таке, що й не показуйся. Там і меблі переставляють, і підлогу чистять, і вікна вже втретє миють.

Нас, малих зразу до шпихліра закватирували, з чого ми незвичайно раді, бо шпихлір просторий, і волі вдвоє більше, як у хаті.

На подвір'ї, в возівні велика річ твориться. Там Яценів Петро дошки ріже, примірює, збиває цвяхами, а все те з такою набожною міною, що аж страшно його спитати, що він таке робить.

Вкінці не стає терпцю:

— Петре, що то таке буде?

— Не бачиш, ліжко!

— А чого ж воно таке довге?

Петро вважає, що прийшов час відірватися на хвилину від роботи. Випростовується, дивиться на нас, малих, легковажним оком, які ви — мовляв — дурачки, і каже:

— Бо для митрополіти.

І тоді я набрав справжнього страху перед ніколи ще небаченим церковним достойником. Який то він десь грізний, коли такий великий, що аж йому ліжко роблять.

Унесли те ліжко частинами в кімнату і там щойно Петро збив його до купи. І сінник відповідний на те прийшов. А ми великим дивом дивувалися і ходили біля того ліжка та все малими кроками мірили. Вже наші батьки видавалися нам високими, а де-де їм до того; вони не митрополити.

Цілу ніч я спати не міг. Щораз уставав та дивився крізь щілини дощок у шпихлірі, чи не світає. Цікавість, помішана зі страхом, багато привабливіша. Над'їде — думав я собі, — а я сховаюся в порічках коло дуба і з-поза плота бачитиму його, а він мене ні.

На світанку виправляв я бандерію до Ожидова. Хлопці (на жаль багато старші від мене!) сиділи на конях, повбирані в шапки з биндами та квітами, а коні позакосичувані, як дівчата на празник.

Довго треба було ждати на приїзд, а може й не так довго, як мені з нетерплячки здавалося. Сільський хор під проводом місцевого вчителя не мав часу нетерпеливитись, бо ввесь час мав заняття: то переставлявся, то голоси пробував, то відкашлював, то вдесяте вислухував диригентських вказівок.

Довкола церкви, попри дорогу, на подвір'ї приходства — море народу. Хвилює, гаморить.

Ударили дзвони. Далеко, на дорозі знялася курява.

Їде!..

Те одно слово, не знати ким вимовлене, пішло понад головами юрби, як хвиля вітру.

І враз затихло все, прикипіло до місця. Тільки я, та ще пару моїх однолітків шугнули в порічки коло дуба.

На подвір'я приходства вкотився повіз, запряжений у найкращі в околиці коні.

Але не до коней мені, ні до бандерії тепер.

На повозі — митрополит!

Але де він? Де той грізний дотойник, що мені в сні ввижався, ввесь у золоті?!...

Хіба це той молодий священик, у скромній чорній рясі, що до всіх привітно всміхався і так ласкаво рукою махав?!...

Може митрополит не приїхав!?

Але люди кричать „Слава", але дзвони бють, а хор грянув пісню привітальну, що й оклики і дзвони заглушила...

Я осторожно виліз із-за плота і підійшов ближче.

Розпитав я і допевнився врешті, що це саме митрополит, і мені малому аж дивно стало, що він так звичайно, так якось добре розмовляє, що ніхто не боїться його, а навпаки всі горнуться до нього ближче, раді бодай словечком замінятися з ним.

А по обіді, під кріслатим каштаном, на городці, митрополит слухав хорів, приймав делегації, розмовляв з людьми, випитував дітей.

Сам не знаю чому, але мене якась дивна сила тягнула чимраз ближче й ближче, і врешті я знайшовся біля його колін.

— Як ти називаєшся? — спитав.

І я відповів, не заікнувшись, так, як би відповів кожному добре знайомому.

— А ти вже ходиш до школи?

— До другої кляси.

— То ти вже знаєш трохи катехизм?!

Думаю, що мій батько, коли почув запит, напевно більше настрашився, як я. Бо мені ні трохи не було страшно. Коли чогось не знатиму, то митрополит скаже мені. Адже від нього така якась дивна ласкавість б'є...

А вечером, як тіні підлиського саду затопили приходство, і в вікнах погасли світла, я закрався під хату, поглянути, чи не замале ліжко для митрополита.

Адже, як я стояв біля нього в городці, то був йому саме до колін...

Декілька років пізніше пізнав я, що не тільки діти, але й багато дорослих сягало митрополитові Андреєві... до колін.

КИЇВ

1921 рік. Я був тоді у Києві і зайшов оглянути стару нашу святиню — Софійський Собор. Коли ввійдеш у неї — стають коло тебе віки, як старші браття церковні. І ходять з тобою по цілому храмі, і розказують радісну і сумну, але велику бувальщину. Ненарушима стіна тягне до себе нетлінною красою своїх мозаїк та чудом свого існування. Це ж не денебудь на заході, а тут — на широкому шляху сходозаходу — встояла вона до нині.

Задивлений у красу, заслуханий у гомін віків, не помітив я, що хтось до мене підійшов.

— Вибачте! — роздався чийсь голос і я прокинувся з задуми.

Передо мною стояв старенький, низький ростом священик, з довгою сивою бородою і срібним волоссям на голові.

— Ви галичанин?! — спитав мене.

— Так, отче.

— О, то добре. Я — протоієрей Липківський, митрополит Української Автокефальної Церкви.

— Дуже мені приємно пізнати вас. Багато чув про вас, але досі не мав чести пізнати.

Ми розбалакались. Про умови, серед яких приходиться працювати духовенству в Україні, про переслідування, розстріли, заслання, про труднощі автокефальних владик і таке інше.

Серед розмови ми обходили Софію і митрополит Липківський поясняв то одно то друге. Так і видко було, що знав собор у всіх подробицях.

Ми спинилися біля ненарушимої стіни.

— Віки ішли, стіни наших святинь падали, а вона стояла і стоїть! — сказав я.

— Так є і люди в нашій історії, — відповів митрополит Липківський. — Ніяка буря їх не звалить. І в нашій церкві такі є. Перший київський митрополит Іларіон, Іван Вишенський, Могила, Андрей...

— Котрий Андрей?

— Митрополит Андрей Шептицький.

А хвилину помовчавши:

— Нам, автокефальним, закидають, що ми самосвяти. Як ви гадаєте, чи митрополит Андрей нас автокефальних єпископів висвятить?

— На католицьких?

— Ні, на автокефальних!

— Думаю, що не може. Адже він греко-католицький митрополит!?

— Але в першу чергу він наш патріярх. Ми його вважаємо за найвищого українського духовника. І що не кажіть, якби нам тільки дібратися до нього, то поблагословив би...

Не дібрався митрополит Липківський до митрополита Шептицького; помер десь на засланні. Але тепер, там — у засвітах напевно підійшов до патріярха української Церкви і просив у нього благословенства.

І напевно митрополит Андрей своє благословенство дав.

РИМ

Ватикан. Українські паломники, зібрані в синьозолотій залі принять, ждуть на авдієнцію папи. Єпископ Іван Бучко, тоді ректор малої семинарії, уставляє всіх у підкову, подає останні вказівки. Якийсь молодий римський архиєпископ переходить швидким кроком довкола і оглядає, чи все в порядку. За хвилину, за дві відчиняться бічні двері і паломники побачать найвищого католицького достойника, наслідника св. Петра — першого керманича церковного корабля.

Нараз на сходах стукіт дерева об камінь, притишені голоси — і в залю входить на палицях митрополит Андрей. З ним два наші духовники, що помагали митрополитові вийти хворими ногами на третій поверх.

Паломники розступаються, пропускаючи наперед імпозантну постать, цілу в чорному, тільки біла борода сріблом сяє на чорній рясі, і волосся сніжним ореолом околює високе, порізане скибами дум чоло. Постать у чорному важко ступає, підпираючись кулями, підходить до папського стільця, що одинокий стоїть під амарантовим бальдахимом, і стає з боку біля нього.

Дзвін! Раз, другий, третій. Все завмирає в ожиданні. Але очі біжать від дверей, звідки має вийти папа до місця, де стоїть митрополит Андрей. Історична, незабутня хвилина. Ось за мо-

мент стрінуться два духовні мужі: голова католицької Церкви і митрополит Андрей. Навіть не кардинал, звичайний архиепископ, яких стільки в світі, яких немало в Римі. Але Андрея Шептицького між ними нема. Це відчувають паломники і їм приємно, і вони горді на свого митрополита, на отого чорного монаха зі срібною бородою.

Відчиняються двері. З витягненими шаблями входить папська ґвардія і уставляється по обидвох боках папського стільця, потім знову той сам молодий авхиепископ з двома питомцями.

Щойно тоді повільною ходою, сам один, входить у залю папа Пій XI. Всі паломники давно навколішках, митрополит Андрей похилений велет на кулях. Папа хвилину пристає, обкидає оком приявних і спиняє свій зір на митрополитові. Підходить до нього і вітається. Митрополит схиляє срібну голову перед маєстатом вселенського патріярха, а папа обіймає велитенську постать наслідника митрополита Ісидора та Венямина Рутського.

А цілий український народ додає і додавати буде ще імена: Іларіона, Івана Вишенського, Могили.

Папа обходить довкола, де-не-де спиняється коло когось із паломників, питається єпископа Бучка, хто це такий, і йде повільним кроком далі.

А скінчивши обхід, підходить знову до митрополита Андрея і каже принести для нього фотель.

Небувала річ на збірних авдієнціях. Правда, назверх це викликане хворобою митрополита, але для паломників — ні. Для них митрополит Андрей гідний такого місця і без хвороби.

Чи тільки для них?...

Роман Завадович

Заповіт Владики

Є у Львові зелена гора,
Її знає уся дітвора —
Там на церкві на сірому мурі
Списом змія пронизує Юрій.

А над ним золотисті хрести,
Задивившись у даль з висоти,
Простягають рамена, мов крила,
Понад городом Льва і Данила.

На горі тій жив архієрей,
Незабутній Князь Церкви Андрей,
Для народу і віри трудився,
За свій нарід там Богу молився:

„Творче світу, Спасителю мій,
Поможи Батьківщині моїй,
Дай Їй силу кайдани зламати,
Що скували Її супостати.

Україно, Вітчизно моя!
Все що маю, даю Тобі я:
І майно, і знання, і всі сили,
Щоб Тобі на добро послужили.

Щоб Ти стала міцна, як давно,
Щоб Твій нарід з'єднався в одно
У братерській любові і згоді —
Лиш тоді встане сила в народі."

І поклав Йому Бог в груди дар:
Жар любови і мужности жар,
Щоб любов'ю бездольних зогріти
І відважно неправду зустріти.

Проти кривди за людські права
Він підносив відважні слова,
Заступав непохитно і щиро
Свій народ, свою церкву і віру.

Скільки втер удовинних Він сліз,
Скільки радости хворим приніс,
Скільки круглих сиріт і убогих
Користали з його допомоги!

Сиротинці, музеї, церкви!
Як змоглиби промовити ви,
То прославили б словом великим
Щедру руку Андрея-Владики.

Серед гуку гармат, серед бур
Він стояв непохитно, як мур,
Не скорили Його небезпеки,
Ні тюрма, ні заслання далеке.

Як Мойсей крізь пустині, моря,
Вів свій нарід до Бога-Царя
Поміж піски, провалля і скали,
Там, де вічні горять ідеали.

Є у Львові зелена гора,
Її знає уся дітвора —
Там усе ще на сірому мурі
Списом змія пронизує Юрій.

Та Владики в живих вже нема,
Над Ним вічність царює німа,
Що від мертвих живих відділила —
Ангел смерти підносить там крила...

Сиротіє святиня пуста,
І сумує народ-сирота
І шепоче молитву за Того,
Що носив в собі душу святого.

Та священний Його заповіт,
Мов стіна нерушима стоїть,
І ніяка його завірюха
Нам не вирве із серця і з духа!

Ми усі — і дорослі й малі
На своїй і нерідній землі
Його слово, величне, крилате,
Будем в серці довічно ховати.

Він не вмер — Він між нами іде,
Він нас шляхом тернистим веде
Крізь холодні пустинь заметілі
До мети, до великої цілі.

Піднесімо серця до гори,
Хай замають, мов ті прапори,
Хай наллються новою снагою —
Віщий Духу! Веди! Ми з Тобою!

ЮЛІЯН БЕСКИД

Матусині очі

Павлусь біг до школи та лише теленькав своєю дерев'яною торбиною. Спішно йому було між своїх друзів-школяриків.

Та коби він був знав...

Шкільні діти теж не знали. А ці вояки викликали вчителя на подвір'я і потім казали всім дітям трійками станути на дорозі. А далі казали маршувати.

Подобалось це дітям, бо вони думали, що в малу війну іграться будуть. Може в лісі за селом або десь коло міста...

— Але чому пана вчителя нема з нами? — думали діти та спокійно йшли рівною лавою. А спереду, по боках і за дітьми йшли вояки.

Першу ніч ночували діти під якоюсь клунею, далеко серед чужого поля. І вояки сердилися, коли деяка дитина плакала. А високо по небі їздили довгі вогняні мечі, перехрещувалися білими раменами та здовж і поперек рисували світляні дороги. Десь далеко гриміли гармати, і вся земля тряслася від того. Це так було, наче б якийсь велетень тяженним молотом ударяв у тверду грудь землі.

Не спали діти, довго не могли заснути, твердо було на долівці й зимний вітер віяв зі двору. Ще й лячно було дуже, зі страху та зимна дерев'яніли руки й ноги.

А мама прийшла та м'яким, теплим татовим кожухом накрила Павлуся...

Але чиїсь тверді руки штовхнули хлопчину за рамена, і коли Павлусь пробудився, він побачив, що вояк чоботом торкає його в бік і сердито жене всіх дітей знову на дорогу. А десь уже недалеко, наче за першою горою дудоніли важкі вози та грали гармати. Від того ще дужче сердилися вояки та лайливими словами принаглювали школяриків до швидшої ходи.

Тою самою дорогою гнали теж інші вояки полонених. А одного, що був дуже блідий і тільки очі в його світилися від гарячки, підвели вояки над рів та біля верби при дорозі, з пістолі застрілили, і до рова кинули з словами: „Ферфлюхт".

Діти почали плакати, але старші школярі брали їх за малі ручки та просили далі йти. — Застрілять, як того, що під вербою, полоненого, бо він з голоду ослаб.

Пилом були засмічені дороги, і з усіх усюдів бігли люди, тиркотали вози, мчали вантажні самоходи; стада корів, та на конях їхали вояки й мами з малими дітьми при грудях кудоюсь утікали.

А далі чужі села, оселі, міста, і снага, голод та діти-школярі, що їх вояки гнали вперед себе. Самі українські діти.

Дуже пекла нога Павлуся, черевик надавив і кров текла з п'яти. Але Гнатко наддер кусок своєї сорочки й зав'язав Павлусеві ногу.

— Закуси зуби і не покажи по собі, що не можеш іти. На моє рам'я зіприся. — просив Гнатко свого меншого побратима.

— А про ногу не думай, то не буде боліти.

Три тижні гнали дітей вояки та водяною юшкою і спліснілими сухарами кормили їх. Але в неділю почали дітей пересортовувати. І тих школярів, що були ростом найвищі, відвели до залізниці. А малих повели з бараків до городу за містом, під ліс. Двадцятвісім дітей разом з Павлусем осталися і вони йшли за місто до городу. А на роздоріжжі бачив Павлусь на таблиці напис, що це місто, де вони тепер находяться, це місто Бресляв.

Столи були в городі розставлені рівним рядом між деревами і крісла та лавки. А на столах білі горнятка, бо діти не їли ще сьогодні сніданя. Вояки пішли по каву й хліба теж принесуть. Діти посідали біля столів і Павлусь був з ними. Але доброго Гнатка з більшими хлопцями забрали вояки. Тужно було Павлусеві за Гнатком і він спер голову на руки і думав — від початку про все думав — чому так усе сталося?

Важко було хлопчині зібрати всі думки разом. — І школа в рідному селі сама осталася, бо всі діти пішли далеко. І наша хата над річкою, мов ластівки гніздо. І дідусь Опанас самий тепер на пасіці. І сестричка Оленка може плаче. І матуся... не докінчив Павлусь думати, бо його серце зойкнуло й гарячим пробігло до його голови.

Павлусь зірвався швиденько з сидження, бо йому привиділося в лісі... Ні, ні, не привиділося, це правда. Онде, біля дерева стоїть вона і як завжди, вона ласкавими очима дивиться на нього. Вона в святковій одежі добряче всміхається та білим пальчиком кличе свого синочка до себе. Яка ж вона добра, — з радістю біг хлопчина — вона аж тут прийшла до мене. — Матусю, — хотів кликнути Павлусь голосно, але голос з глибокого зворушення не виходив, лише очі горіли надземською втіхою та Павлусь мов на крилах біг до цього дерева, біля якого він побачив свою матусю.

Він біг далі, від дерева до дерева. — Може нароком матуся так іграється, як дома в саді за пасікою, „шукай мене"...

Павлусь не знайшов у лісі своєї матусі, бо вона там не була. Це тільки туга дала йому такий чудовий привид.

Сумний вертався хлопчина до своїх братів, але радість далі тривала в його серці, адже він дійсно бачив живі матусині очі.

— Христе Царю! — голосне вирвалося з Павлусевих уст і він ледве встоявся на ногах, коли освідомив собі, що сталося тут при довгих столах.

— Ой, Боже, — дрижали губи в хлопчини,

— Степанко на землі, ввесь посинів на лиці; Петрусь ногами за столини зачепився та горілиць звисає до землі. Білі, як крейда, Юркові руки... Остапко лицем припав до землі, а Миколка лежить, як би спав тільки... І решта дітей на землі.

— Що це сталося? Що таке? — зжахнувся Павлусь зі страху й руки його тряслися, як осикове листя.

— Тату, мамо, — він хотів крикнути, але по-

бачив у віддалі вояків, що з лопатами йшли до нього.

— Ага, вони нас отрутою почестували — мигнула думка, — бо від отрути лице синіє. До кави насипали...

І з цього моменту Павлусь не був уже малим хлопчиною. Він все зрозумів. Ще часок постояв він біля своїх друзів, добре запам'ятовував собі все довкола.

— Я мушу Їх смерть заплатити! На кінці світа віднайду того, що нам каву розливав.

Віддих запирало, але Павлусь більше не оглядався. Він щосили біг. Наче широкі крила з'явились при його раменах та несли його далі й далі від того страшного місця злочину, де погинули його шкільні друзі. Він не знав, чому вони погинули, але знав, що їх смерть страшна була. Вона очі в стовп вивертала й нігтями діти в'їдалися до твердої землі.

І від тої смерти втікав малий хлопчина. Біг, мов його ноги оленячі стали; широкі ріллі одним стрибком перескакував, минав людські оселі й глибокі ріки в брід переходив. Він не знав спочинку, і голод, ані снага, його не чіпалися. Сила велетня несла його, дороги йому вказувала й небезпеки обминати вчила. Якнайдалі втікати...

Десь дудоніли важкі кола, чи може від гарматніх стрілен знову стогнала земля. А в грудях пекло гарячим залізом, і білою імлою падала на очі прислона. Тоді хлопчина зривався з лежання і знову хотів далі тікати. Скрикотало ще каміння під колами, але сонце високо стояло вже на небі та чиїсь добрі очі гляділи на Павлуся.

— Слава ж Тобі, Боже! То ти, малий козаче, — мовили ласкаво чиїсь уста, — з дуже твердого тесаний каменя, коли ця кострубата тебе не з'їла. Щастя маєш, дитино, бо ти переміг її в собі. — сміялися очі та теплі руки держали в м'яких обіймах Павлусеву голову.

— Ми тебе, сину, — мовили далі уста, — на дорозі пилом прикуреного найшли. І ми зразу спізнали, що ти малий козарлюга з нашої України. А знаєш, яким чудом ми це вгадали? Оцей білий медалик з Пречистою Чайковицькою в тебе під шиєю сказав нам — з якого ти гнізда. Сядь, дитино, гарячка вже пройшла, ось-де глечик теплого молока. Пий на здоров'я.

Дідусь, що його срібні брови, мов у святого, білою стріхою прислонювали всміхнені очі, порався біля малого сироти.

— Важкі часи настали, дитино, на нашій батьківщині, — в старого зажурилися добрі очі, — але Вона, Богомати знову разом позбирати поможе нам усі наші землі. І ми щасливо з чужини вернемося додому.

Біля воза йшов цей дідусь і рукою держався драбини.

— А ти, малий соколе, всю правду виспівав перед нами, коли гарячка пекла твій мозок. О, так, — суворо глянув у бік старий та сердито сплюнув від пилу до землі.

— Спліндрили наш багатий край, дощенту ограбили, але уцтивої скибки хліба дитині жалує! За те отрути до кави! — дід був лютий, але глянувши на свого хлопчину, зразу зм'якшав та солому в драбинах рукою вигладив, щоб дитині м'якше було сидіти на возі.

— Щастя маєш, дитино, — ще раз пригадав собі дідусь, — ця любов велика до рідної мами тебе врятувала.

— А я буду вас дідусем кликати — осміливсь Павлусь і разом з його радістю пропала вся його недуга. Він стрибнув з фіри на землю та помагав своєму дідусеві держати батіг у руках.

Вони їхали далі разом у чужину.

— А кого більше любиш, Павлусю, мене чи свою маму? — хитро засміявся дід і вдавав, що порається коло воза.

— І вас дідусю і мою матусю однаково кохаю, — впевнено та щиро відповів хлопчина. — Бо очі моєї мами врятували мене від одної смерти, а ваші добрі руки видерли мене тепер з обіймів другої смерти.

*

Минулої зими Павлусь не мав доброго взуття, і він дуже хотів бігти до школи. То дідусь завинув свого школярика в теплу верету й на плечах приніс його до школи на Оселі.

— Вчися, хлопче, бо паса візьму — аж до сліз сміявся старичок, — та по науці жди на мене, я знову прийду по тебе. — Рукою ніжно гласкав дід голівку свого прибраного сина.

— Ти мусиш кращу Україну принести додому — випростався старий і подібний був до того силача, що на картині був у школі, який землю двигає на своїх раменах.

— Там мати твоя на нас жде.

Ще довго стояв перед школою сивоволосий дідусь...

Найкраща книжка для молоді

Пригоди хороброго голуба

написав найкращий представник індійської літератури Дган Ґопаль Мукерджі

На українську мову переклала С. Нагірна

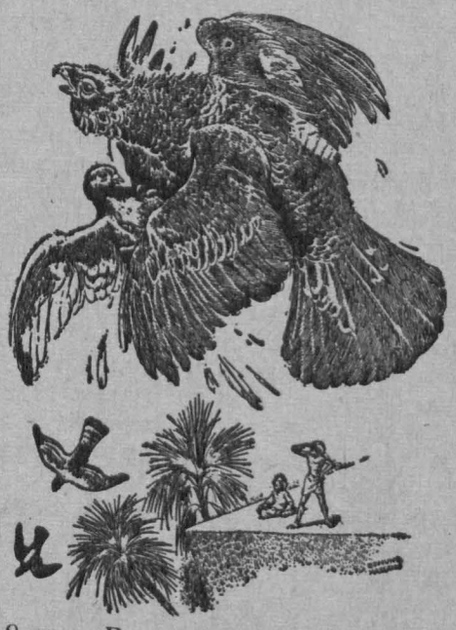

Ціна 8 нм. Висилаємо за післяплатою:

Видавнича Спілка „УКРАЇНСЬКЕ СЛОВО"

Реґенсбурґ, Ґанґоферз длюнґ

Богдан Лепкий

І в мене був свій рідний край...

І в мене був свій рідний край,
Цвіли там квіти у діброві,
Шумів таємну пісню гай,
Збіжжа стелилися чудові
На паску й на коровай...
І в мене був свій рідний край.

А нині та земля порита,
Біля рова стрілецький рів;
Квітки столочили копита,
Ліс поторощений счорнів,
Пшениця, ніби градом збита —
Щаслив, хто бачив й не здурів!

І в мене був свій рідний край,
Хати в садочках потапали;
Коли настав чудовий май
І соловейки заспівали,
І здавалось — не земля, а рай...
І в мене був свій рідний край,

А нині з сіл сліду немає, —
Де хочеш, вітре, там гуляй,
З могили череп визирає,
Хрести стоять, як чорний гай,
Між ними смуток похожає,
І сльози ллються, як Дунай.

О краю мій! Свята Руїно,
Новітня Троє в попелах!
Перед Тобою гну коліно
І кличу: Боже в небесах,
За кров, за муки, за руїну,
Верни, верни, нам Україну!

Верни нам нашу прежню волю,
І добре ім'я нам верни,
Людською кривдою важкою
Землі святої не скверни,
Досить вже кривди, муки й болю —
Верни нам Вітчину, верни!

Роман Завадович

Різдво в таборі 1948р.

І знов Різдво... Між сірих стін
Видзвонює колядка,
І знову нас у рідний дім
Веде журлива згадка.

І ми душею в білу даль
Несемося у тузі —
Чи й вам так тяжко, так вам жаль
За нами, милі друзі?

Ви там, де в путах на руках
Сердешна наша Мати,
Ви там, де сум, тривога, жах,
Де сміху не чувати.

А ми, мов листя в осени,
Розвіяне світами,
Про Рідний Край голубим сни
І тужимо за вами.

З-між таборових сірих стін
Ми чуєм дні і ночі,
Як на сполох гуде в нас дзвін,
І глухо грім гуркоче.

І наче вітер степовий
Із далі вістка лине;
Ще не схилили голови
Герої України!

Не похилився волі стяг,
Хоч спутаний у крові —
На лицарський останній змаг
Стоїть напоготові.

У нас Різдво — то день надій,
Пісень, молитви Богу,
А в вас — важкий, запеклий бій
За Правди перемогу.

Лютує Ірод, наче вовк,
Муштрує грізні роти,
Та непохитний мужній полк
Стоїть йому навпроти.

Тож Вас із Рідної Землі
Вітаєм, милі Гості —
Хоч ми іще такі малі,
Слова ж дитячі, прості.

Не налякались серцем ви,
Ворожої навали,
За честь Народу, як орли,
По-лицарськи повстали.

І світ чужий і рідний люд
У подиві й пошані
Глядить на ваш геройський труд
На ваші жертви й рани.

Христос родився! Геть жалі!
У горю нам не мліти!
Не згине Правда на землі —
Її повік славіте!

ПЛАСТОВА СТОРІНКА

о. Богдан Ганушевський

На першій стійці

По кількох дощевих днях, на день першого листопаду прийшла погода. Засміялася вона дзвінким ранком, граючися золотими листками дубів і вільх, що ронили червінцеве намисто, встеляючи багряно-жовтими килимами алею. На зимовий сон закутували її, щоб не змерзла...

Саме тоді, як сонце заливало повінню променів гірську долину й купалося враз з позолотою дерев у ручаю, Отець Юрій — пластовий духовник, ішов спокійною ходою попід віті дерев. Звичайно в дні першого листопаду йшов він у самоту. Хоч на годинку йшов роздумувати над тим, що пройшло й залишилось в його душі чарівним спомином. І сьогодні відчував, що чар колись прожитого, заливатиме його душу, як сонце альпейську долину. Вийшов крутою стежиною на гору, пристав і крізь гилля дерев дивився в далечінь. А там розкинулася пишна альпейська краса. Цілу долину пронизувала бистра річка, що гралася зі сонцем усіми красками веселки. Отець Юрій потонув у мерехтячому сяйві; світло й тінь складали якусь чудову беззвучну симфонію незбагнутої краси. До вух долітав шум річки, розкішний вид долини чарував його зір і силоміць вдирався у думки Отця Юрія спомин прожитого. Прижмурив очі, заглибився на мент у нетрях душі й зловив, як пташник трипотливу пташку, чарівний спогад — першої пластової стійки, там над Лімницею у Підлютому. Миттю полинули думки Отця Юрія в Рідний Край (для одних думок немає залізних кордонів...), ген далеко в сизі Карпати до табору пластових новаків на Остодорі. Він дивився дальше в течію ріки, але вже більше не бачив її і не чув її шуму. Не думав уже й про Лімницю і рідні гори, бо перед очами отця Юрія стояли ряди пластових новаків на ранішній молитві в Остодірському таборі. По молитві читав писар наказ. Бачив себе в однострої новака — оцього малого хлопця-Юрка, що по повороті домів мав пройти до рядів юнацтва, як пластовий прихильник. Йому ж уже тринадцятий минало!...

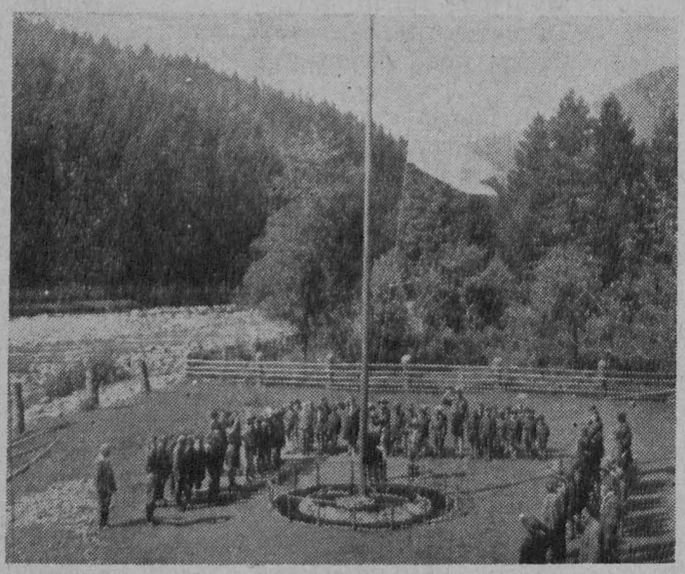

Піднесення прапору »в Таборі Новаків« в Підлютім 1930 р.

Малий Юрко при читанні третьої точки наказу весь задрижав, як листок і почервонів. Бо ж там стояло, що він — новак Юрко із третього роя, має сьогодні в год. 14. стійку перед кедровою палатою Митрополита кир Андрея. Якраз сьогодні, коли кир Андрей прийматиме поклін новацького й юнацького таборів. Юрко майже вже не чув дальших точок наказу й загалом не знав, що з ним діється. Знав тільки одне, що має гідно відбути стійку, першу стійку в пластовому таборі та й ще під палатою князя Церкви.

Від ранку до полудня, хоч серед таборових занять, ішов Юркові час черепашиною ходою. Вкінці прийшла ця друга година. Юрко вбраний в святочний однострій — з пластовою палицею на плечах стояв уже на стійці. Ходив повагом сюди й туди та горів єдиним бажанням: побачити повне поваги й маєстату, а заразом добряче лице (так казала матуся) Їх Ексцеленції кир Андрея. Щоб хоч скоріш прийшли пластуни з поклоном з приводу початку обох таборів на Соколі й Остодорі. Але ця збірка була назначена на годину 14. і прийдуть певно. Серед настирливих думок і гарячих поглядів на княжу палату не завважив, що саме перші ряди пластунів увійшли на місток-кладку й скорою ходою ідуть в напрямі палати. Схаменувся аж тоді, як підійшов до нього командант табору. Юрко випрямився, почервонів аж попід темне волосся і одним душком виголосив формулу звіту.

„Добре — сказав командант — підійди ближче до дверей палати й добре уважай".

„Так є!" виструнився Юрко й подумав „буду добре уважати" й ще заки облягло пластове братство входові двері — він уже стояв коло них та мовчки глядів на гурт жвавих юнаків, що ждали нетерпеливо на появу кир Андрея.

Гостина Митрополита А. Шептицького »в Таборі Новаків« Підлюте, в липні 1930 р.

Та ось отворилися двері й у чудовому віночку сивого волосся показалося обличчя Митрополита. Кир Андрей сидів у глибокому фотелі оперши руки на його поруччах. Юрко вперше бачив Митрополита й свідомість, що сповнилося його гаряче бажання — бачити цю, просто легендарну людину, наповнило його хлоп'яче серце невисказаною радістю. На вид святця в монашій одежі підперезаного звичайним ременем з залізним кільцем, славленого всіми провідника народу, Юрко гаряче забажав: згинути в обороні життя чи чести цієї людини, що приковувала до себе всю його увагу й робила над усе щасливою кожну хвилину проведену в Її присутності.

Саме продзвеніли останні слова промови команданта юнацького табору й заговорив Митрополит. Спокійний піднесений тон глибокого басового голосу пронизував душу як найкраща музика. Найглибше з цілої бесіди запали в серце Юрка слова кир Андрея: „Жертва одної хвилини не заступає довголітньої муравлиної праці. Не зривами одної хвилини, тільки безупинним трудом і многими жертвами аж до крови й смерти багатьох поколінь, підноситься нарід"...

Митрополит говорив до немов зачарованого гурту пластунів. Юрко вдивляючись у цю надземську постать, пригадав собі, що десь уже бачив це обличчя.

Де? — забилося пташкою в розгаряченій голові. І нагадав: в його батьків у гостинній кімнаті висить образ „Христос між дітьми". Зпоміж усіх дітей найбільш до вподоби припали Юркові пластун і пластунка. Але пластун більше, бо клячить перед Христом і тужним зором вдивляється в Його святе лице. Обличчя Митрополита нагадувало зовсім Божественного Учителя на малюнку Куриласа. Юрко, вдивляючись, почав затирати різницю між дійсністю і малюнком. Пронятий наскрізь величчю постаті, немов надземської з'яви, подумав, що це він той пластун з образка й що він — Юрко теж повинен клякнути перед Учителем і своїм найвищим Провідником. Втім піднеслася рука Митрополита до благословення. Юрко попав наче в екстазу. Ненадійно для всіх упав на коліна, а потім припав лицем до землі. Піднесений на вершини найбільшого щастя вже нічого не чув і не бачив. Коли розкрив очі почув, що хтось його горне до грудей. Широка кріпка долоня гладила Його по голові. Чув притуленим ухом до грудей сильні ритмічні удари чийогось серця. Був, новак Юрко, неначе заморочений і ще як слід не знав, що з ним твориться. Вкінці підняв голову й торкнувся крісла-тої, як конарі старого дуба, бороди. Враз почув на чолі гарячий поцілунок. Підняв очі і зустрівся з проймаючим до глибини душі, поглядом Митрополита. В очах кир Андрея блестіли сльози.

„Як ти називаєшся?" — запитав.

„Юрко... — прошепотів новак і додав своє назвисько.

„Ти син отця Михайла...?" — питав дальше Митрополит здивовано й з радістю в свойому голосі.

„Так..." — тихо сказав Юрко.

Митрополит Андрей поставив Юрка прямо перед себе й держачи дужі долоні на барках новака сказав:

„Твоїх родичів я добре знаю, вже віддавна. Твій батько був моїм капеляном. Як будеш писати до батьків — принеси мені свій лист. Я підпишуся. — Добре?" — докинув жартом.

„Так є!" — уже трохи твердше відповів Юрко. А потім додав:

„Можна принести листа завтра рано?"

„Добре, принеси" — сказав Митрополит.

Юрко виструнився, хотів було крутонутися в ліво до відходу, але нагло припав до руки Кир Андрея залишаючи на ній дві грубі сльози, що якось то ненароком, щоб не бачило пластове братство, капнули з його очей. А потім таки так, як має бути, відійшов у перший ряд.

Грімке „слава" з кількох десятків грудей юнацтва закінчило зустріч Митрополита з таборовиками. Світла постать Кир Андрея зникла в сутінку коридора кедрової палати й за хвилину лишився Юрко сам на стійці...

А як прийшла зміна, Юрко побіг мерщій до табору та користаючи з вільних хвилин писав до родичів листа. Короткими реченнями описував найкращу в світі подію — подію свойого життя — першої пластової стійки й зустрічі з Митрополитом Кир Андреєм.

На другий день по молитві, звіті і сніданні, попросив у бунчужного дозволу віднести до підпису лист.

„Добре, Юрку — сказав бунчужний — але бігом туди й назад! Робота жде!"

Юрко метнувся в напрямі кладки.

„Не забудь поцілувати Ексцеленцію Митрополита в руку...!" — кликнув Юркові в слід бунчужний. Але Юрко вже не чув цих слів. Тупіт ніг по мості й шум Лімниці не могли хіба тільки заглушити стукоту Юркового серця.

Скорою ходою вертався до табору. Проходячи мостом не глянув навіть у бистру течію річки, що в ній так цікаво плигали пструги. Задивлений у підпис Митрополита згадував вчорашнє і сьогоднішнє. Бачив як з підпису сміялося до нього прегарне лице Кир Андрея. Чув Його слова, що на віки запали Юркові в душу:

„Будь вірний Богові й Україні, люби й шануй своїх родичів, помагай другим і будь добрим, по-

божним і чемним хлопчиком, а Господь благословитиме Тебе в цілому твойому житті..."

„Буду" — повторив ще раз Юрко, доходячи до пластового табору.

Десь над головою зарокотів грім і перші грубі краплі впали на гаряче чоло новака Юрка. Він почув, що під пластовим прапором іде твердим, але як же чарівним шляхом любови й краси. Цим шляхом рішився тоді він іти все своє життя.

*

Бадьорий марш із голосників табору скитальців, що розлягся в долині — збудив отця Юрія з задуми. Пригадав, що час додому. Треба було з жалем лишати самітну алею устелену червоно-злотим намистом на честь Царя-Листопада й йти туди в гамір табору до щоденних занять. Йдучи повільною ходою в напрямі табору глянув на обрій і здавалося отцю Юрієві, що клаптиками блакиту неба, окутаного в білі, немов волосся старця, хмари, глядить на нього Великий Митрополит. Отець Юрій випрямився і твердим кроком лицаря прямував на зустріч, зачатій ним перед двадцяти роками, невсипущій праці: кування характерів юних пластових поколінь.

Катедра »Св. Юра« у Львові

Ми сонця ясного діти

Картини з таборового життя пластових новаків Української Народної Школи ім. Митрополита Андрея Шептицького в Реґенсбурзі, на „Соняшній Поляні в Волькерінґу" біля Реґенсбурґа.

Приїзд до табору

Швидко їде авто по асфальтовій дорозі. На ньому повно веселої дітвори в пластових одностроях, з прапорцями в руках. Минають придорожні дерева, поля, села й врешті авта зупиняються перед кількома низенькими, дерев'яними бараками, далеко від села, серед лісу. Весело позіскакували діти з авт, постягали свої речі й цікаво розглядаючись, пішли до призначених їм кімнат. Поскладали наплечники й почали розмовляти про те, як то буде, що вони самі, без маминої помочі будуть чистити посудину, застелювати й розстелювати постіль, митися, одягатися, чистити черевики, коси заплітати.

Реґенсбурські »Жовтодзюби«

— „Я все, все сам буду робити, бо я пластун" — каже малий Ярко.

Всі інші те ж саме прирікають.

— „А хто тобі коси заплете, Стефцю"? — питає Нуся.

— „Не знаю, я проситиму сестричку, щоб заплела".

— „Овва, пластунка повинна собі все сама зробити".

Задумалась Стефця. В її дитячому серденьку родяться сумніви, що через те вона не може бути доброю пластункою та її ще готові відіслати з табору додому, до мами.

Та тут прийшла з поміччю старша Маруся.

— „Я їй поможу зачесатися, бо вона ще маленький жовтодзюб".

От і нагода практично виконувати те, що вчилась Маруся на сходинах: — Пластунка помагає другим, опікується слабшими й молодшими від себе.

— „А я Наді поможу зачесатися!"

— „А я Влодзі!"

І так одна за одною голосились виконувати гарні вчинки.

Приємно було збоку на те глядіти. — З тих дітей направду виросте цвіт України і краса.

Перший наказ

Всі ці розмови дітей перебив гострий свисток. Новацтво вибігло на подвір'я, де почули наказ сестричок і братчиків:

— „Збірка!"

Дітвора ділиться на дві групи: новачки й новаки окремо, стають в дволаву, відчисляють на стан і під проводом сестричок і братчиків ідуть на поляну. А там... краса! Під ногами м'якенький зелений килим, довкруги високі дерева, а вгорі синє небо і ясне, золоте сонце. Справжня „Соняшна Поляна".

Пластуни станули перед високим маштом. горунжі виступають до підняття прапора. Паде команда:

— „Струнко!" — „Прапор вгору!"

— „Пластовий гімн!"

Як щиро, як набожно співали вони:

„Цвіт України і краса...", дивлячись на прапор, який піднімався щораз вище й вище, осяяний промінням заходячого сонця.

Скінчили. Наперед виступає сестричка-писар. Паде команда „Струнко", читає заголовок першого наказу; „Спочинь" — а дальше зміст наказу. З нього довідались про свої обов'язки, розклад занять у таборі, хто в команді табору, котрий рій відбуватиме стійки.

І знову „Струнко" — на те тільки, щоб почути, що цей наказ підписала сестричка-командант.

— „Чому то вже на саму згадку про команданта ставати на „струнко"? — міркує собі маленький жовтодзюб.

— „Видно, що тут наша пані не буде така добра, як у школі, бо тут вона „сестричка-командант".

— „Спочинь"! „Струнко!", Поздоров:

— „Готуйь!" „Розхід!"

Як мурашки розбіглися діти.

— „Грицю! А ти б стояв у ночі на стійці?"— питає малого жовтодзюба ще менший Славчик.

— „Чому ж би ні!"

— „А страшно."

— „То нема страшно. Табор то не те, що дома. Я знаю, бо я вже був раз у таборі. Тут, як є наказ, то його муситься виконати, хоч часом і страшно" — поважно відповідає Гриць.

Нетерпеливо усі очікували хвилини, коли почують час своєї стійки. Жовтодзюби потерпали, щоб не в ночі, а орлята мріяли тільки про ніч, хоч самі малощо відросли від попередніх. Бажання одних і других сповнилося. Команда відгадала дитячі мрії. Орлята жадні нічних пригод (хоч і б'ється серденько) стояли вночі на стійці, а жовтодзюби спокійно спали й снили про дім, про коханy маму й про незбагачені тайни завтрішнього таборового дня.

На стійці

Нічна, таборова тиша. Сестричка-командант іде провірити спальні. Аж тут загороджує їй дорогу пластовою палицею новак Ромцьо Л.

— „Кличка!"

Хоч він добре бачить — хто йде, одначе почуття свого обов'язку каже йому, що він повинен робити. Він тепер всевладним паном у таборі вночі й нікого туди не пустить. Обмінялись кличками. Вхід до табору вільний.

— — — — — — — — — —

Четверта година після полудня. З Реґенсбурґа приїхало авто повне відвідувачів. Кожний шукав свого сина, чи доню, щоб подивитися, як то вони самостійно ведуться.

Малий Ігор на стійці на поляні, біля прапора. Серце дитини рветься до авта, може там побачить свого батька. Але обов'язок велить:

— „Ти стоїш на стійці, бережеш, що найдорожче — прапор. Пластун-новак стійки ніколи не покине, аж поки інший його не змінить". — За хвилину батько знайшов свого Ігоря біля прапора. Хоче його обняти, поговорити, але від сина повіяло страшним холодом. Він спокійно відповідає:

— „Тату! Я на стійці біля прапора, а пластун на стійці не говорить."

Минув час стійки, прийшла зміна. Аж тоді Ігор кинувся до свого батька, пригорнувся до нього і оповідав про таборове життя, заїдаючи при тім солодкі грушки і яблука, що їх одержав від батька.

Відвідини

По обіді, по скінченні деяких зайнять відпочинок на вільному повітрі; тоді вся дітвора з коцом біжить на поляну, тут його розстелює та лягає спочивати.

Нараз хтось з дітвори кликнув:

— „Два авта з Реґенсбурґа!"

Всіх, як би підкинуло. Кожний підносить голову й виглядає своїх рідних. Ой, і приїхало ж їх. Як бджоли з вулия висипались всі на поляну. За хвилину великі й малі сиділи на коцах, — батьки та їх діти. Радости не було меж...

— — — — — — — — —

Минув час відпочинку. На голос свистка новачки й новаки позривалися, забрали коци й скоренько побігли до домівок, а за хвильку всі з'організовано вийшли на поляну, дістали дозвіл попращатися з рідними й з піснею на устах пішли на прогульку в ліс. А в лісі малини, ожини, квіти.

Сумно стало на поляні. Вмовк дитячий сміх, залишились самі батьки. Після прогульки діти ще застали своїх батьків. Та вже не довго були з ними. Заїхало авто, діти підводять своїх рідних до авта, пращаються з ними. Авто від'їжджає. Діти кивають руками й хором бажають: „Щаслива Вам дорога!!!"

По молитві

Батьки від'їхали. Прийшов час вечері, молитви, стягнення прапора, і таборового добраніч. Хвилину часу до спання треба використати на гіґієну тіла, стелення постелі.

Година 21.45 — всі в ліжках. Свисток братчика-чергового заповідає нічну, таборову тишу. За деякий часок маленька Надя шептає:

— „Прошу сестрички!"

— „Прошу!"

— „Сестричка вже спить?"

— „Ні. А що тобі потрібно?"

— „А мені аж сльози стали в очах"

— „Коли дитино?"

— „Тоді, як мама від'їздила"

— „То може ти хочеш додому?"

— „Ні, але мені тільки тоді сльози"...

А далі спокійно стало і тихо спали діти.

Не зломимо своїх присяг

Проминув останній день у таборі. Вечером ватра, на ній виступи дітвори. По ватрі збірка, останній наказ, молитва, стягнення прапора, таборове добраніч, поздоров: „Готуйсь!"

Потім табір закрито й чергової днини від'їхали всі діти додому.

Сумно, пусто стало на „Соняшній Поляні", затих дитячий гамір і дзвінкий дитячий сміх. Але пісня, що її на цій поляні дітвора співала, вона не завмерла.

„Не зломимо своїх присяг,
Веде нас гордо вільний стяг
До щастя, слави і свободи..."

Відозвалися гомоном наші рідні Карпати, і вони переказали дитячу присягу рідним нивам; полинули палкі слова присяги під батьківську стріху, а відціля далі.

— „Бо, ген на крайчику гайбору стоїть лицар; Він твердо вріс у прадідну землю і своє життя готов віддати за Щастя, Славу і Свободу.

С. А.

Поручаємо:

— пластову пресу, виховну літературу,
— пластові відзнаки та видання,
— пластові значки, альбоми,
— різного рода шкільне і канц. приладдя,
— дитячі іграшки
— та практичні предмети
— для домашнього вжитку.

Купуючи в пластових крамницях даєте матеріяльну піддержку для Українського Пластового Руху на еміграції

Кооператива „ПЛАСТ"
Реґенсбурґ — Оселя

МАТЕРІ! БАТЬКИ!

Здоров'я Вашої дитини — це Ваш найбільший скарб

КУПІТЬ ТА ПРОЧИТАЙТЕ КНИЖКУ

ЮЛІЯНА ТАРНОВИЧА

ХОЧУ БУТИ ЗДОРОВИЙ

ВИДАНУ

НАКЛАДОМ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ШКОЛИ
РЕҐЕНСБУРҐ — ОСЕЛЯ

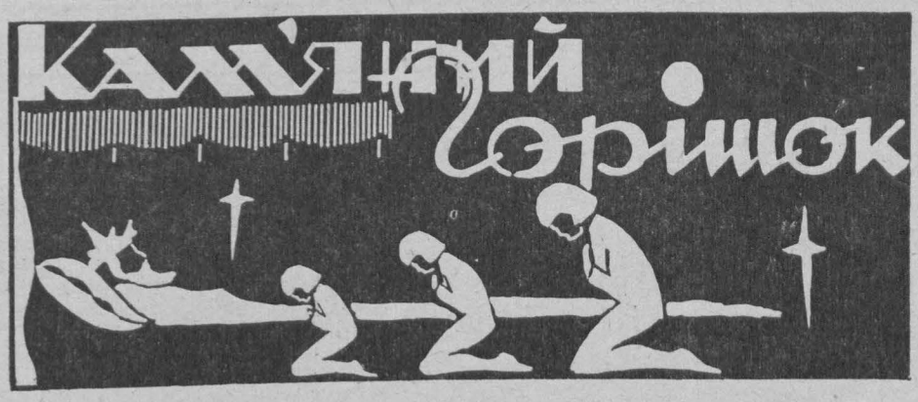

За сімома горами, за сімома ріками жив собі князь Гостромисл. Мав він трьох синів, кучер'явих хлопчиків.

Занедужав князь, ізнеможений воєнними походами. А як на смертній постелі лежав, велів до себе синів привести.

— Сини мої любі, — сказав, — смерть розлучає нас. Не лишаю вам скарбів, бо війни з ворогами спорожнили нашу скарбницю. А все ж таки візьміть собі те, що в ній лежить. Це моє останнє розпорядження.

— Котрий же син має володіти по тобі, милостивий князю? — запитав воєвода. Та князь заплющив очі і вмер. Коли князя похоронили й відчинили скарбницю, побачили там один-однісінький кам'яний горішок. Дивувалися всі, що воно означає, що такий могутній князь, а синам у спадщину лишив тільки звичайний кам'яний горішок.

То найстарший княжич узяв горішок і каже:

— Поділимося ним! Я розіб'ю його на три частини, і кожний дістане третину.

Ударив його молотком раз і другий, але твердий горішок не подався.

Найстарший княжич і каже:

— Навіщо він нам потрібний? Коли б хоч золотий був, а то кам'яний. — Кинув його під стіл.

Підняв його середульший князенко:

— Ану, може я розіб'ю! Ти ударив двічі, а я вдарю вдесятеро більше.

Бив-бив, не розбив, махнув рукою і каже:

— А й справді, навіщо він нам здався? Коли б хоч срібний був, а то... — І кинув його.

А найменший князенко підняв горішок, виніс його на замкове подвір'я і почав розбивати. Бив-бив до самого вечора й не розбив. Другого дня знову взявся до роботи, але коли сонечко зайшло, горішок був таки цілісінький. „Що воно за диво?" — думав князенко. „Такий собі горішок, та щоб я його не розбив? Мушу я йому дати раду!"

А третього дня прийшли обидва брати і стали кепкувати:

— Каміння тобі на шляху товкти, не князенком бути! Що це ти з глузду з'їхав, що кращої роботи собі не найдеш?

Збіглися гридні*), прийшов і сам воєвода та й кажуть:

— Може б тобі, князенку, і справді кинути це діло? Не вдіяли твої братчики нічого, то й ти не вдієш...

Найменший князенко й каже:

— Вже ж треба мені вашої ради послухати. Тільки жалко недокінчене діло лишати. От ще один-однісінький раз ударю.

Вдарив злегка молотком, а той горішок мов сам із себе натроє розколовся і вилетів з нього згорток паперу. Воєвода розгорнув папір і почав читати:

— Я, князь Гостромисл, наказую вам з того світу: котрий із моїх синів цього горішка розіб'є, той хай стане князем по мені. Бо тільки найпильніший, найвитриваліший, такий, що зневіри не знає і що важкої роботи не цурається, може це зробити. Тільки такому, що тричі по три тисячі разів ударить, цей горішок відчиняється. Заведіть його в терем і посадіть на престолі, а два інші брати хай коряться йому.

Поклонилися всі найменшому князенкові, повели його в терем і посадили на престолі, щоб здійснилася мудра воля князя Гостромисла.

Р. Роляник

Ілюстрації: Тарас Козбур

*) Гридні — слуги на княжому дворі.

В єдности сила! Вступайте в члени кооп. „ЄДНІСТЬ“!

Виробничо-Торговельна Кооператива

»ЄДНІСТЬ«

кооперат. з відповідальністю уділами

обслуговує членів кооперативи та широкі круги мешканців нашої Оселі доброякісними товарами по можливо приступних цінах.

Кооператива веде у свойому заряді:

1. Крамницю мішаних товарів
2. Бляхарсько-відливну майстерню
3. Варстат направи електричного приладдя.

Управа кооп. „Єдність“
Реґенсбурґ — Оселя

РОБІТНЯ
при
ФОТОШКОЛІ

РЕҐЕНСБУРҐ — ОСЕЛЯ
БЛЬОК IV — МЕШК. 101.

виконує

всі фотографічні роботи: копії, репродукції, звичайні й кольорові побільшення, портрети, леґітимаційні, групові, спортові і т. п. знимки.

Всі книжки й видання, які появилися на еміґрації, має на складі та негайно
висилає на замовлення
за післяплатою

Видавнича Спілка
»Українське Слово«
Реґенсбурґ, Ґанґгоферзідлюнґ
Баварія, Американська Зона

В здоровому тілі — здоровий дух!

ВСТУПАЙТЕ
в члени знаного серед нашої еміграції
Українського Спортового Товариства

„СІЧ“
РЕҐЕНСБУРҐ, ОСЕЛЯ

У. С. Т. „СІЧ“ розпоряджає такими ланками: копаний мяч — відбиванка — кошівка — легкоатлетика — плавання — лещетарство — настільний теніс — шахи — туристика і т. д

Здобувайте Відзнаку Фізичної Вправности!